

Pariskuntien persoonallisuuspiirteiden ja arvojen samankaltaisuus

Hanna-Leena Vartiainen

Pro gradu -tutkielma

Psykologia

Käyttäytymistieteiden laitos

Helsingin yliopisto

Huhtikuu 2016

Ohjaajat: Markku Verkasalo ja Sointu Leikas

Tutkimusprojekti: Vanhemmuuden vaikutus henkilökohtaisiin arvoihin ja persoonallisuuteen.

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Käyttäytymistieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Käyttäytymistieteiden laitos	
Tekijä – Författare – Author Hanna-Leena Vartiainen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Pariskuntien persoonallisuuspiirteiden ja arvojen samankaltaisuus			
Oppiaine – Läroämne – Subject Psykologia			
Työn ohjaaja(t) – Arbetets handledare – Supervisor Markku Verkasalo, Sointu Leikas		Vuosi – År – Year 2016	
<p>Tiivistelmä – Abstrakt – Abstract</p> <p>Koska persoonallisuus voidaan määritellä suhteellisen pysyväksi ja yksilölliseksi tavaksi ajatella, tuntea sekä toimia, ja koska arvojen avulla voidaan selittää motiivejamme ja asenteitamme, voidaan sekä persoonallisuuden että arvojen ajatella vaikuttavan parinmuodostukseen. On havaittu viitteitä siitä, että pariskuntien samankaltaisuus on yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen ja pienentyneeseen avioeron riskiin, mikä tekee pariskuntien samankaltaisuuden johdonmukaisesta tutkimisesta tärkeää. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia pariskuntien samankaltaisuutta viiden suuren persoonallisuuspiirteen sekä Schwartzin 10 ja 19 arvotyyppin suhteen. Näiden teorioiden sekä aikaisempien tutkimusten tulosten perusteella asetettiin hypoteesit, joiden mukaan pariskunnat ovat samankaltaisia (1) persoonallisuuden piirteistä avoimuudessa, tunnollisuudessa ja ulospäinsuuntautuneisuudessa, (2) arvojen motivaatioulottuvuuksissa sekä 10 arvotyyppistä hedonismissa, itseohjautuvuudessa, universalismissa, hyväntahtoisuudessa, perinteissä, yhdenmukaisuudessa ja turvallisuudessa sekä (3) 19 arvotyyppistä hedonismissa ja perinteissä sekä kaikissa itseohjautuvuuden, universalismin, hyväntahtoisuuden, yhdenmukaisuuden ja turvallisuuden tarkennetuissa arvotyypeissä.</p> <p>Tämän tutkimuksen aineisto oli osa laajempaa tutkimusprojektia, ja se koostui 261 18-55-vuotiaasta heteropariskunnasta, jotka olivat pienten lasten vanhempia, ensimmäistä lastaan odottavia sekä yliopisto-opiskelijoita puolisoineen.</p> <p>Tutkimuksen tulokset vastasivat pääosin asetettuja hypoteeseja. Havaittiin, että pariskunnat ovat samankaltaisia kaikkien persoonallisuuspiirteiden suhteen. Arvojen suhteen havaittiin, että pariskunnat ovat samankaltaisia arvojen motivaatioulottuvuuksien suhteen, 10 arvotyyppistä universalismin, perinteiden, yhdenmukaisuuden, hedonismin, itseohjautuvuuden, turvallisuuden, hyväntahtoisuuden, suoriutumisen ja vallan suhteen sekä 19 arvotyyppissä kaikissa universalismin, itseohjautuvuuden, yhdenmukaisuuden ja vallan tarkennetuissa arvotyypeissä sekä tarkennetuissa arvotyypeissä hyväntahtoisuus-luotettavuus, turvallisuus-yhteiskunnallinen, vaatimattomuus ja maine. Tulosten perusteella vaikuttaisi siis siltä, että naiset ja miehet eivät päädy keskenään parisuhteisiin täysin sattumanvaraisesti, vaan että persoonallisuuspiirteet ja arvot ohjaavat ainakin jossain määrin parinmuodostusta.</p>			
<p>Avainsanat – Nyckelord – Keywords</p> <p>Samankaltaisuus, pariskunnat, arvot, Schwartzin arvoteoria, persoonallisuus, Big Five</p>			
<p>Säilytyspaikka – Förvaringsställe – Where deposited</p> <p>Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet) <i>ethesis.helsinki.fi</i></p>			

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Faculty of Behavioural Sciences	Laitos – Institution – Department Institute of Behavioural Sciences
Tekijä – Författare – Author Hanna-Leena Vartiainen	
Työn nimi – Arbetets titel – Title The similarity of couples' personality traits and personal values	
Oppiaine – Läroämne – Subject Psychology	
Työn ohjaaja(t) – Arbetets handledare – Supervisor Markku Verkasalo, Sointu Leikas	Vuosi – År – Year 2016
<p>Tiivistelmä – Abstrakt – Abstract</p> <p>Because personality can be defined as a relatively permanent and individual way of thinking, feeling, and acting, and because personal values can be used to explain our motives and attitudes, both personality and personal values may be considered to influence mate selection. The similarity of couples has been observed to be linked to relationship satisfaction and a smaller divorce risk, which makes the consistent study of couple similarity important. The purpose of this study was to investigate couple similarity in Big Five personality traits, as well as in the 10 and 19 personal values defined by Schwartz. Based on these theories and earlier research, three hypotheses could be set, according to which couples are similar (1) in the personality traits of openness, conscientiousness, and extraversion, (2) on the motivational dimensions of personal values, and in hedonism, self-direction, universalism, benevolence, tradition, conformity, and security from the 10 value types, and (3) in hedonism and tradition, as well as in all the specified value types of self-direction, universalism, benevolence, conformity, and security from the 19 value types.</p> <p>The sample of this study was a part of a larger project, and it consisted of 261 18-55-year-old heterosexual couples, all of which were either parents of small children, expecting their first child, or university students and their spouses.</p> <p>The results of this study principally corresponded to the hypotheses. The couples were observed to be similar in all Big five personality traits, on the motivational value dimensions, in universalism, tradition, conformity, hedonism, self-direction, security, benevolence, achievement, and power from the 10 value types, in all of the specified value types of universalism, self-direction, conformity, and power, as well as in the specified value types of benevolence-dependability, security-societal, humility, and face from the 19 value types. According to these results, it seems that men and women do not end up in relationships completely arbitrarily, but that personality traits and personal values guide couple formation at least to some extent.</p>	
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Similarity, couples, values, Schwartz value theory, personality, Big Five	
Säilytyspaikka – Förvaringsställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto – Helda / E-thesis (opinnäytteet) <i>ethesis.helsinki.fi</i>	

Esipuhe

Tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on osa laajempaa, Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellisen tiedekunnan dosentti Markku Verkasalon johtamaa pitkittäistutkimusprojektia ”Vanhemmuuden vaikutus henkilökohtaisiin arvoihin ja persoonallisuuteen”. Toimin tutkimuksen koordinaattorina tutkimuksen alusta vuoden 2015 loppuun. Projektista ei tämän tutkielman lisäksi ole vielä valmistunut muita tutkimuksia.

Pitkittäistutkimuksen aineistonkeruu aloitettiin vuonna 2014 ja sen on määrä päättyä vuonna 2018. Aineiston kerääminen aloitettiin niissä Helsingin kaupungin neuvoloissa, joissa oli vähintään 7 neuvolahoitajaa (yhteensä 8 neuvolaa). Neuvolahoitajat jakoivat tutkimuslomakkeita neuvolakäynnin yhteydessä ensimmäistä lastaan odottaville sekä yhden, korkeintaan 3 vuotta täyttävän lapsen vanhemmille. Lisäksi tutkimusavustajat jakoivat tutkimuslomakkeita neuvoloiden järjestämiin perhevalmennuksiin osallistuneille kohderyhmää sopiville vanhemmille. Aineistonkeruu neuvoloissa päättyi vuonna 2015. Aineistoa kerättiin lisäksi kesällä 2015 neuvoloiden keskitetyn puhelinpalvelun kautta. Puhelinpalvelun työntekijät lähettivät tutkimuslomakkeet postitse kaikille helsinkiläisille, raskauden alkuvaiheessa ensimmäistä lastaan odottaville suomenkielisille vanhemmille. Tutkimuksen verrokkiaineisto kerättiin sähköisesti yhteistyössä Tampereen, Turun, Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistojen kanssa osana psykologian oppiaineen järjestämää tutkimuksen peruskurssia lukuvuonna 2014–2015. Osallistujat olivat psykologian sivu- ja pääaineopiskelijoita ja heidän läheisiään.

Haluaisin lämpimästi kiittää ohjaajiani kärsivällisestä ja ammattitaitoisesta opastuksesta, kannustuksesta sekä pitkistä keskusteluista aiheesta ja sen vierestä. Lisäksi haluaisin kiittää projektiin osallistuneita assistentteja, sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntijoita, neuvolahoitajia ja puhelinpalvelun työntekijöitä, joita ilman tutkimus ei olisi ollut mahdollinen. Haluaisin myös kiittää perhettäni, puolisoani ja ystäviäni kaikesta heidän antamastaan tuesta. Ilman teitä työ ei olisi koskaan tullut valmiiksi.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
1.1. Persoonallisuus.....	2
1.1.1. Persoonallisuus käsitteenä	2
1.1.2. Persoonallisuuden piirteiden viiden faktorin malli ja piirteissä havaitut sukupuolierot.....	3
1.2. Arvot	5
1.2.1. Arvot käsitteenä.....	5
1.2.2. Schwartzin malli arvojen universaalista sisällöstä ja rakenteesta sekä arvoissa havaitut sukupuolierot.....	6
1.3. Pariskuntien samankaltaisuus	11
1.4. Tutkimusongelmat ja hypoteesit.....	13
2. Menetelmät	14
2.1. Tutkittavat ja tutkimuksen kulku.....	14
2.2. Arviointimenetelmät.....	15
2.3. Puuttuvien arvojen analyysi	18
3. Tulokset	19
3.1. Persoonallisuus.....	19
3.2. Arvot	20
3.3. Sukupuolten väliset erot persoonallisuuden piirteissä ja arvotyyeissä	21
4. Pohdinta	21
4.1. Pariskuntien persoonallisuuspiirteiden samankaltaisuus	22
4.2. Pariskuntien arvojen samankaltaisuus	26
4.3. Tutkimuksen rajoitteet	32
4.4. Yhteenveto ja suositukset.....	33
Lähteet	34
Liite 1. Reliabiliteettien laskemiseen käytetty Survo R -syntaksi.	42
Liite 2. XS5- ja PVQ-RR -mittarit.....	43

1. JOHDANTO

"Love is but the discovery of ourselves in others, and the delight in the recognition." — *A. Smith, 1863*

Rakkaus ja viehätyksen kokeminen toiseen ihmiseen kumpuaa runoilija Alexander Smithin mukaan itsemme löytämisestä toisessa, toisin sanoen samankaltaisuudesta. Runoilija saattoikin olla oikeassa, sillä pariskuntien on tutkimuksissa havaittu muistuttavan toisiaan huomattavasti esimerkiksi iän, viehättävyyden ja koulutuksen tason suhteen (Epstein & Guttman, 1984; Tyler, 1988). On myös viitteitä siitä, että pariskuntien samankaltaisuus on yhteydessä parisuhdetyytyväisyyteen ja pienentyneeseen avioeron riskiin (Buss, 1985; Tan & Singh, 1995), joskin esimerkiksi persoonallisuuden piirteiden samankaltaisuudella on havaittu olevan niin myönteisiä (Gaunt, 2006), neutraaleja (Dyrenforth, Kashy, Donnellan & Lucas, 2010) kuin kielteisiäkin (Shiota & Levenson, 2007) vaikutuksia parisuhdetyytyväisyyteen. Tämä voi mahdollisesti johtua käsitteiden määrittelystä, erilaisista käytetyistä menetelmistä ja otoksien erilaisuudesta.

Koska persoonallisuus voidaan määritellä suhteellisen pysyväksi ja yksilölliseksi tavaksi ajatella, tuntea sekä toimia (Funder, 2012), ja koska arvojen avulla voidaan selittää motiivejamme ja asenteitamme (Schwartz & Bardi, 2001), voidaan sekä persoonallisuuden että arvojen ajatella vaikuttavan siihen, millaisen kumppanin kanssa seurustelemme. Pariskuntien onkin tutkimuksissa havaittu muistuttavan toisiaan persoonallisuuden piirteissä enemmän kuin kahden satunnaisen ihmisen (Glicksohn & Golan, 2001; Luo & Klohnen, 2005; Watson, ym., 2004). Pariskuntien samankaltaisuutta arvoissa on tutkittu huomattavasti vähemmän kuin persoonallisuuden suhteen, ja samankaltaisuutta Schwartzin 19 arvon (Schwartz, ym., 2012) suhteen ei ole tutkittu vielä lainkaan. Kuten persoonallisuuden samankaltaisuuden tutkimuksessa, myös arvojen tutkimuksessa käsitteiden määrittely ja menetelmät vaihtelevat runsaasti tutkimusten välillä. Tämä tekee tulosten tulkinnasta ja vertailusta vaikeaa. On kuitenkin olemassa viitteitä siitä, että kumppanien arvot ovat jossain määrin samankaltaisia (Gaunt, 2006; Humbad, Donnellan, Iacono, McGue & Burt, 2010). Arvojen samankaltaisuuden tarkemmalle tutkimiselle on hyvät perusteet, sillä yksilön ja ympäristön arvojen yhteensopivuuden on havaittu muun muassa olevan yhteydessä koettuun hyvinvointiin (Sagiv & Schwartz, 2000).

Koska pariskuntien samankaltaisuus voi vaikuttaa parisuhteen laatuun, jolla puolestaan voi olla kauaskantoisia vaikutuksia hyvinvointiimme (Dush & Amato, 2005), on pariskuntien samankaltaisuuden johdonmukainen tutkiminen tärkeää niin yhteisön kuin yksilönkin kannalta. Jotta tutkimusten tulokset olisivat johdonmukaisia ja keskenään vertailtavia, tulisi tutkimuksessa käyttää laajasti hyväksyttyjä teorioita. Tämän tutkimuksen tarkoituksena onkin tutkia pariskuntien arvojen ja persoonallisuuden piirteiden samankaltaisuutta käyttäen alan keskeisiä teorioita.

1.1. PERSONALLISUUS

1.1.1. PERSONALLISUUS KÄSITTEENÄ

Persoonallisuus määritellään useimmiten yksilöllisenä vaihteluna persoonallisuuden piirteissä eli taipumuksessamme käyttäytyä tietyllä tavalla pääosin ympäristöstämme ja tilanteesta riippumatta (Allport, 1938; Costa & McCrae, 1992; Goldberg, 1993). Tutkimustiedon valossa persoonallisuuden piirteet nähdään sisäsyntyisinä perustaipumuksina, jotka ovat liitoksissa biofysiologisiin järjestelmiin (Costa & McCrae, 2001; McCrae ym., 2000), ja jotka ovat siten suhteellisen voimakkaasti periytyviä (Jang, McCrae, Angleitner, Riemann & Livesley, 1998) ja vain vähän ympäristön vaikutuksesta muuttuvia (Riemann, Angleitner & Strelau, 1997). Toisin kuin ohimenevät tunnetilat, persoonallisuus on siis ajallisesti suhteellisen vakaa, pitkäkestoinen ja sen juuret ovat yksilössä itsessään (Chaplin, John & Goldberg, 1988). Persoonallisuudella onkin valintojemme kautta vaikutuksia mm. onnellisuuteemme ja terveyteemme (Ozer & Benet-Martínez, 2006; Roberts, Kuncel, Shiner, Caspi & Goldberg, 2007), mikä tekee sen tutkimisesta tärkeää. Persoonallisuus on siis jotain, mikä tekee kokemusmaailmastamme ja käyttäytymisestämme yksilöllistä. Persoonallisuuden piirteissä on havaittu yksilöllisten erojen lisäksi eroja sukupuolten välillä (esim. Costa, Terraciano & McCrae, 2001, ks. luku 1.1.2.). Tämä on tärkeää tämän tutkimuksen kannalta, sillä sukupuolten väliset erot auttavat paremmin ymmärtämään eri sukupuolta olevien pariskuntien samankaltaisuutta.

Persoonallisuuden rakennetta tutkiakseen Cattell (1943, ks. John, Naumann & Soto, 2008) luokitteli persoonallisuutta kuvaavia englanninkielisiä sanoja ja löysi niiden taustalta 16 pääfaktoria. Useissa myöhemmissä tutkimuksissa noiden kielelliseen

kuvaukseen perustuvien faktorien taustalta löydettiin viisi laajaa, useita tarkempia alapiirteitä sisältävää persoonallisuuden ulottuvuutta eli piirrettä (mm. Fiske, 1949; Norman, 1963; Tupes & Christal, 1961), jotka Goldberg nimesi myöhemmin viideksi suureksi piirteeksi (1981, ks. John, ym., 2008).

1.1.2. PERSOONALLISUUDEN PIIRTEIDEN VIIDEN FAKTORIN MALLI JA PIIRTEISSÄ HAVAITUT SUKUPUOLIEROT

Persoonallisuudesta ja sen rakenteesta on olemassa useita eri teorioita ja malleja, mutta eräs tunnetuimmista ja suosituimmista on kielellisestä tutkimusperinteestä kumpuava ja itsearviointilomakkeisiin pohjaava viiden faktorin malli (*engl.* Five-Factor-Model, FFM) (McCrae & Costa, 1987). Persoonallisuuden viiden faktorin rakenne on toistettu useissa eri tutkimuksissa eri kulttuureissa (McCrae & Costa, 1997; McCrae, Costa, Del Pilar, Rolland & Parker, 1998), niin kyselylomaketutkimuksissa (McCrae & Costa, 1987; Costa & McCrae, 1992) kuin kieleen perustuvissa tutkimuksissakin (Saucier & Goldberg, 1996; ks. John, ym., 2008).

Mallin viisi toisistaan riippumatonta persoonallisuuden pääpiirrettä ovat *neuroottisuus*, *ekstraversio* eli *ulospäinsuuntautuneisuus*, *avoimuus uusille kokemuksille*, *sovinollisuus* ja *tunnollisuus*. Mallin piirteet voidaan nähdä kategorioiden sijaan jatkumoina, joille jokainen yksilö asettuu eri kohtaan. Piirteet ovat lisäksi hierarkkisia siten, että viisi pääpiirrettä muodostavat korkeimman tason, jonka alapuolelle kutakin pääpiirrettä tarkemmin kuvaavat kuusi alapiirrettä asettuvat.

Neuroottisuus määritellään yleisesti yksilöiden väliseksi eroiksi tavassa kokea ja käsitellä negatiivisia tunteita. Jatkumolla toista ääripäätä kuvaa tunne-elämän tasapainoisuus. Tällä jatkumolla lähemmäs neuroottisuutta asettuvilla henkilöillä on voimakkaampi taipumus kokea negatiivisia tunteita kuin jatkumon toiseen päähän asettuvilla ihmisillä. Neuroottisuus muodostuu alapiirteistä *ahdistuneisuus*, *vihamielisyys*, *masentuneisuus*, *itsensä tarkkailu*, *impulsiivisuus* ja *haavoittuvuus*. Korkean neuroottisuuden on tutkimuksissa havaittu olevan yhteydessä parisuhteen huonompaan laatuun (Donnellan, Larsen-Rife & Conger, 2005) sekä avioeron riskiin (Kelly & Conley, 1987). Naisten on tutkimuksissa havaittu olevan keskimäärin hieman miehiä neuroottisempia (esim. Lynn & Martin, 1997).

Ulospäinsuuntautuneisuuden jatkumo määritellään eroiksi aktiivisuudessa, seurallisuudessa ja positiivisten tunteiden kokemisessa. Ulospäinsuuntautuneet eli ekstravertit ihmiset ovat sosiaalisempia ja puheliaampia kuin jatkumolla toiseen päähän asettuvat introvertit. Ulospäinsuuntautuneisuus sisältää *lämmön, seurallisuuden, itsevarmuuden, toiminnan, jännityksen etsimisen* ja *positiivisten tunteiden* alapiirteet. Ulospäinsuuntautuneiden ihmisten on tutkimuksissa havaittu olevan tyytyväisempiä parisuhteisiinsa (Watson, Hubbard & Wiese, 2000). Naiset ovat tutkimusten mukaan miehiä hieman ulospäinsuuntautuneempia, joskin sukupuolierot vaihtelevat alapiirteittäin (Schmitt, Realo, Voracek & Allik, 2008).

Avoimuus uusille kokemuksille (myöhemmin *avoimuus*) kuvaa yksilöiden välisiä eroja uusien ideoiden ja kokemusten arvostuksessa, älyllisessä uteliaisuudessa sekä mielikuvituksessa. Avoimet ihmiset ovat uskaliaita, omaperäisiä ja suvaitsevaisia, kun jatkumon toiseen päähän asettuvat ihmiset puolestaan ovat enemmän tavoilleen uskollisia ja maanläheisiä. Avoimuuden alapiirteet ovat *avoimuus mielikuvitukselle, estetiikalle, tunteille, teoille, ideoille* ja *arvoille*. Miesten ja naisten väliset erot avoimuudessa ilmenevät tutkimuksissa pääpiirteen sijaan alapiirteiden tasolla siten, että naisten on havaittu olevan avoimempia tunteille miesten ollessa avoimempia ideoille (esim. Feingold, 1994; Costa, ym., 2001). Sukupuolierot avoimuudessa eivät kuitenkaan ole kulttuurista riippumattomia (Schmitt, ym., 2008).

Sovinnollisuus määritellään yleisesti yksilöiden väliseksi eroiksi sosiaalisen harmonian ylläpitämisessä, myötätunnossa sekä yhteistyöhalukkuudessa ja se asettuikin jatkumolle epäsovinnaisuuden kanssa. Sovinnollisuus muodostuu *luottamuksen, rehellisyyden, epäitsekkyuden, myöntäväisyyden, vaatimattomuuden* ja *herkkämielisyyden* alapiirteistä. Sovinnolliset ihmiset ovat empaattisia, kohteliaita ja yhteistyökykyisiä, ja he ovat tutkimusten mukaan enemmän toveriensa hyväksymiä jo lapsuudessa (Jensen-Campbell, ym., 2002). Naisten on tutkimuksissa havaittu olevan keskimäärin hieman miehiä sovinnaalisempia (esim. Costa, ym., 2001).

Tunnollisuus puolestaan viittaa yksilöiden välisiin eroihin vastuuntuntoisuudessa, itsekurissa, luotettavuudessa ja suoritukseen suuntautumisessa. Tunnolliset ihmiset ovat järjestelmällisiä ja harkitsevia, toisin kuin epätunnolliset henkilöt. Tunnollisuus sisältää *kyvykkyyden, järjestelmällisyyden, velvollisuudentuntoisuuden, saavutuksiin pyrkimisen, itsekurin* sekä *harkitsevuuden* alapiirteet. Karney ja Bradbury (1995) havaitsivat

tutkimuksessaan epätunnollisten ihmisten parisuhteiden mm. päättyvän eroon tunnollisten ihmisten parisuhteita todennäköisemmin. Kuten ulospäinsuuntautuneisuuden ja avoimuuden, myös tunnollisuuden sukupuolierojen on tutkimuksissa havaittu vaihtelevan pääpiirteiden sijaan enemmänkin alapiirteiden tasolla (Feingold, 1994).

Tutkimuksissa persoonallisuuden pääpiirteiden tasolla havaitut sukupuolierot ovat suuruudeltaan korkeintaan keskisuuria. Tämän on usein tulkittu johtuvan siitä, että erot ilmenevät selkeimmin alapiirteiden tasolla (Costa, ym., 2001). Persoonallisuutta tarkastellaan tässä tutkimuksessa kuitenkin vain pääpiirteiden tasolla, ja piirteissä havaittaviin sukupuolierojen oletetaan olevan samansuuntaisia aikaisempien tutkimusten kanssa. Alapiirteiden suomenkieliset nimet on saatu NEO-PI-R - persoonallisuusmittarin (Costa & McCrae, 1992) suomenkielisen käännöksen validointitutkimuksesta (Lönngqvist, 2008).

1.2. ARVOT

1.2.1. ARVOT KÄSITTEENÄ

Vaikka persoonallisuuden piirteet ja arvot ovat erillisiä käsitteitä, ovat ne teorioiden valossa samankaltaisia siinä mielessä, että ne molemmat määritellään yksilöllisiksi sekä ajasta ja paikasta riippumattomiksi. Persoonallisuuden viiden faktorin mallissa persoonallisuuden piirteet määritellään biologispohjaisiksi perustaipumuksiksi (*engl.* basic tendencies), jotka luovat yhdessä ympäristön kanssa pohjan opituille luonteenomaisille adaptaatioille (*engl.* characteristic adaptations), joihin myös yksilön arvot nähdään. Teoriassa arvot siis määritellään perustaipumusten eli persoonallisuuden viiden piirteen konkreettisiksi ilmentymiksi (McCrae & Costa, 1996): henkilön, jolle tietty persoonallisuuden piirre on luonteenomainen voitaisiin ajatella pitävän piirteen mukaisia arvoja tärkeinä (Bilsky & Schwartz, 1994). Täten esimerkiksi avoimen ihmisen voitaisiin ajatella pitävän tärkeänä suvaitsevaisuutta ja muiden kunnioittamista. Schwartz (2012) huomauttaa kuitenkin, että ihmiset voivat toimia myös arvojensa vastaisesti, eikä henkilön arvostamien asioiden perusteella suinkaan voi suoraan päätellä hänen persoonallisuuden piirteitään tai päinvastoin.

Yleisesti arvot määritellään opituiksi, tavoiteltavaa käyttäytymistä ja olemista koskeviksi sekä elämää ohjaaviksi periaatteiksi, jotka motivoivat toimintaa (Schwartz, 1994; Costa & McCrae, 2001; McCrae & Costa, 1999; Rokeach, 1973). Samoin kuin persoonallisuuden piirteillä, arvoilla voidaan siis nähdä olevan monia vaikutuksia valintoihimme ja elämäämme (Sagiv & Schwartz, 2000). Lisäksi, samoin kuin persoonallisuuden piirteissä, on myös arvoissa havaittu tutkimuksissa eroja sukupuolten välillä (Schwartz & Rubel, 2005; Schwartz, 2006, ks. luku 1.2.1).

Arvot ovat siis jotain, mitä pidämme tärkeinä. Määritelläkseen arvojen tarkan sisällön Schwartz ja Bilsky (1987, 1990) määrittelivät arvot kolmen kaikille ihmisille evolutiivisesti tärkeän edellytyksen kognitiivisina ilmentyminä. Nämä kolme edellytystä ovat (1) organismin biologiset tarpeet, (2) järjestäytyneen sosiaalisen kanssakäymisen tarpeet sekä (3) ryhmän hyvinvoinnin ja säilymisen sosiaalisille järjestelmille asettamat vaatimukset. Käyttäen apunaan alun perin Rokeachin (1973) listaamia arvoja Schwartz ja Bilsky johtivat näistä kolmesta universaalista edellytyksestä kahdeksan arvotyyppiä. Schwartz (1992) täsmensi myöhemmin teoriaa ja päätyi kymmeneen yleismaailmallisesti tunnistettuun arvotyyppiin, johon jokaiseen lukeutuu joukko yksittäisiä arvoja.

1.2.2. SCHWARTZIN MALLI ARVOJEN UNIVERSAALISTA SISÄLLÖSTÄ JA RAKENTEESTA SEKÄ ARVOISSA HAVAITUT SUKUPUOLIEROT

Arvoja käsitellään tässä tutkimuksessa Schwartzin arvoteorian (Schwartz, 1992; Schwartz, ym., 2012) viitekehyksestä käsin, sillä se on laajasti käytetty ja se on saanut paljon empiiristä tukea (mm. Schwartz & Bilsky, 1990; Schwartz & Bardi, 2001). Schwartz (1992, 2005) määritteli arvot käyttäen kuutta kaikille arvoille yhteistä piirrettä. Schwartzin mukaan arvot (1) ovat tunteisiin liittyviä ja niitä aktivoivia uskomuksia; (2) viittaavat tavoiteltaviin päämääriin, jotka motivoivat toimintaa; (3) ovat tilanteesta ja toiminnasta riippumattomia; (4) toimivat standardeina ja kriteereinä toiminnan, käytäntöjen, ihmisten ja tapahtumien arvioinnissa ja valinnassa; (5) ovat järjestäytyneet suhteellisen tärkeyden mukaan hierarkkiseksi ja yksilölliseksi järjestelmäksi sekä niiden (6) keskinäinen suhteellinen tärkeys ohjaa toimintaa.

Schwartz ja Bilsky (1987, 1990) esittivät, että arvojen sisällöt erottavat arvoja toisistaan ja määräytyvät niiden ilmaisemien motivationaalisten päämäärien mukaan.

Schwartzin (1992) kymmenen universaalisti tunnistettua arvotyyppiä ovat *valta*, *suoriutuminen*, *hedonismi*, *virikkeisyys*, *itseohjautuvuus*, *universalismi*, *hyväntahtoisuus*, *perinteet*, *yhdenmukaisuus* sekä *turvallisuus*. Näiden kymmenen arvotyypin sisältö ja rakenne on validoitu kansainvälisesti lukuisissa tutkimuksissa yli 60 maassa (esim. Schwartz & Bilsky, 1990; Schwartz, ym., 2001). Tutkimuksissa havaittiin myöhemmin, että joidenkin arvotyyppien sisällä oli useampia, päämääritään erilaisia arvotyyppiejä (Roccas, Sagiv, Schwartz & Knafo, 2002; Caprara, Schwartz, Capanna, Vecchione & Barbanelli, 2006). Schwartz, ym. (2012) muokkasivat tämän pohjalta arvoteoriaa siten, että päivitetty teoria sisälsi 19 tarkennettua arvotyyppiä. Sekä Schwartzin 10 että 19 arvotyyppiä ja niiden määrittelevät päämäärät on esitelty taulukossa 1.

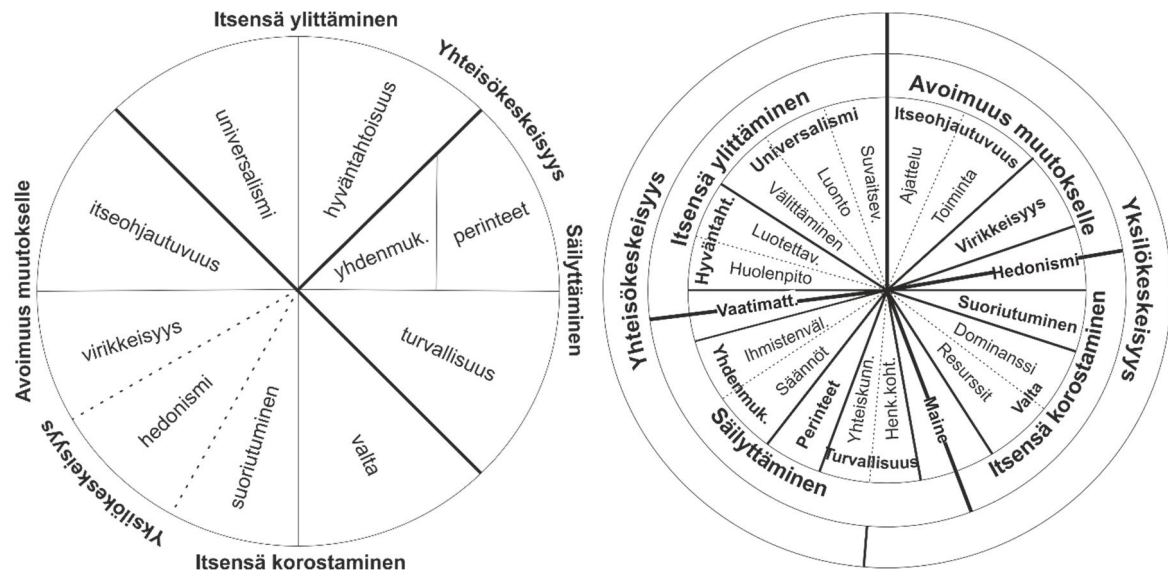
Taulukko 1. Schwartzin arvoteorian motivaatioulottuvuudet sekä 10 perusarvotyyppiä ja 19 tarkennettua arvotyyppiä motivationaalisine päämäärineen.

Perusarvotyyppi	Tarkennetut arvotyyppit
<u>Itseohjautuvuus</u> : Itsenäinen ajattelu ja toiminta, valitseminen, luominen ja tutkiminen	<u>Itseohjautuvuus-ajattelu</u> : Vapaus jalostaa omia ideoita ja kykyjä <u>Itseohjautuvuus-toiminta</u> : Vapaus määrätä omasta toiminnasta
<u>Virikkeisyys</u> : Jännitys, uutuus, muutos	<u>Virikkeisyys</u>
<u>Hedonismi</u> : Nautinto ja aistillinen tyydytys	<u>Hedonismi</u>
<u>Suoriutuminen</u> : Sosiaalisten standardien mukainen suoriutuminen	<u>Suoriutuminen</u>
<u>Valta</u> : Sosiaalisen statuksen ja arvostuksen saavuttaminen, ihmisten ja resurssien hallitseminen	<u>Valta-dominanssi</u> : Valta kontrollista toisiin ihmisiin <u>Valta-resurssit</u> : Valta kontrollista materiaaliin ja sosiaalisiin resursseihin
<u>Turvallisuus</u> : Sekä yksilön itsensä, hänen suhteidensa että yhteiskunnan turvallisuus, harmonia ja tasapainoisuus	<u>Turvallisuus-henkilökohtainen</u> : Yksilön välittömän ympäristön turvallisuus <u>Turvallisuus-yhteiskunnallinen</u> : Laajemman yhteiskunnan turvallisuus ja vakaus
<u>Yhdenmukaisuus</u> : Pidättäytyminen muille haitallisesta tai sosiaalisia odotuksia tai normeja rikkovasta toiminnasta ja impulsseista	<u>Yhdenmukaisuus-säännöt</u> : Sääntöjen, lakien ja muodollisten velvollisuuksien noudattaminen <u>Yhdenmukaisuus-ihmistenvälinen</u> : Muiden ihmisten loukkaamisen tai satuttamisen välttäminen
<u>Perinteet</u> : Oman kulttuurin tai uskonnon yksilölle asettamien tapojen ja ideoiden kunnioittaminen ja hyväksyminen sekä niihin sitoutuminen	<u>Perinteet</u>

Taulukko 1. Jatkuu.

Perusarvotyypit	Tarkennetut arvotyypit
	<u>Vaativattomuus</u> : Oman merkitsemättömyyden ymmärtäminen asioiden suuremmissa mittakaavoissa
	<u>Maine</u> : Turvallisuus ja valta julkisen kuvan säilyttämisestä ja nöyryytyksen välttämistä
<u>Hyväntahtoisuus</u> : Itselle läheisten ihmisten hyvinvoinnin säilyttäminen ja varmistaminen	<u>Hyväntahtoisuus-luotettavuus</u> : Oman ryhmän luotettavana jäsenenä oleminen
	<u>Hyväntahtoisuus-huolenpito</u> : Oman ryhmän jäsenille omistautuminen
<u>Universalismi</u> : Kaikkien ihmisten ja luonnon ymmärtäminen, arvostaminen, suvaitseminen sekä hyvinvoinnin turvaaminen	<u>Universalismi-välittäminen</u> : Sitoutuminen tasa-arvoisuuteen, oikeudenmukaisuuteen ja kaikkien ihmisten suojelemiseen
	<u>Universalismi-luonto</u> : Luonnon ja ympäristön säilyttäminen
	<u>Universalismi-suvaitsevaisuus</u> : Itseen nähden erilaisten ihmisten hyväksyminen ja ymmärtäminen

Arvojen sisällön lisäksi Schwartzin (1992; Schwartz, ym., 2012) teoriassa keskeistä on myös näiden arvotyyppien keskinäinen suhde. Schwartzin ja Bilskyn (1987, 1990) mukaan kunkin arvon tavoittelemiseen liittyvällä toiminnalla on yksilölle psykologisia, käytännöllisiä ja sosiaalisia seuraamuksia, jotka voivat olla joko sopusoinnussa tai ristiriidassa muiden arvojen tavoittelemiseen liittyvän toiminnan kanssa. Arvojen välillä vallitsee täten dynaaminen suhde, jonka perusteella arvot muodostavat kehämäisen rakenteen. Tämä rakenne voidaan esittää kahdella motivaatioulottuvuudella, joilla kukin arvotyyppi asettuu kehällä vastakkain ristiriidassa olevien arvotyyppien kanssa sekä rinnakkain sopusoinnussa olevien arvotyyppien kanssa. Esimerkiksi auktoriteetin uhmaaminen luo ristiriitaa itseohjautuvuuden ja yhdenmukaisuuden arvotyyppien välille, mutta on sopusoinnussa sekä itseohjautuvuuden että virikkeisyyden arvotyyppien kanssa. Schwartzin (1992) esittämä kymmenen arvotyyppien rakennemalli on esitelty vasemmalla kuviossa 1 sekä Schwartzin ym. (2012) esittämä, päivitetty arvojen rakennemalli on esitetty oikealla kuviossa 1. Schwartz ym. (2012) huomauttavat, että uudessa rakennemallissa, toisin kuin aikaisemmassa, arvojen väliset etäisyydet eivät välttämättä ole yhtäsuuret, joten visuaalisesti toisiaan vastakkain olevat arvot eivät välttämättä ole keskenään suurimmassa ristiriidassa.

Kuvio 1. Vasemmalla Schwartzin malli arvojen universaalista rakenteesta (perustuen Schwartz, 1992: mukailtu teoksesta Helkama & Seppälä, 2004) ja oikealla Schwartzin ym. (2012) päivitetty malli arvojen universaalista rakenteesta (mukailtu alkuperäisestä artikkelista).

Ensimmäisellä motivaatioulottuvuudella virikkeisyyden ja itseohjautuvuuden arvotyypit muodostavat yhdessä *avoimuuden muutokselle*, joka asettuu vastakkain turvallisuuden, yhdenmukaisuuden ja perinteiden arvotyyppien muodostaman *säilyttämisen* kanssa. Tällä ulottuvuudella arvot kuvaavat sitä, missä määrin ne motivoivat yksilöitä joko säilyttämään olemassaolevan tasapainon ja sen tuoman varmuuden tai seuraamaan omia emotionaalisia ja älyllisiä mielenkiinnon kohteitaan elämässä epävarmoihin suuntiin. Toisella motivaatioulottuvuudella vallan, suoriutumisen ja hedonismin arvotyypit muodostavat yhdessä *itsensä korostamisen*, joka asettuu vastakkain universalismin ja hyväntahtoisuuden arvotyyppien muodostaman *itsensä ylittämisen* kanssa. Tällä ulottuvuudella arvot kuvaavat sitä, missä määrin ne motivoivat ihmisiä joko ylittämään itsekkäät päämäärät ja edistämään muiden ihmisten sekä luonnon hyvinvointia tai korostamaan omia mielenkiinnon kohteitaan (myös muiden kustannuksella). Arvojen väliset motivationaaliset erot voidaan näin Schwartzin (1992) määritelmän mukaan nähdä jatkumoina, jotka muodostavat kehämäisen rakenteen. Schwartz (2006) täsmensi jatkumoiden luonnetta siten, että rinnakkain asettuvilla arvotyypeillä on jaettu motivationaalinen painotus. Rinnakkaisten arvotyyppien jaetut motivationaaliset painotukset on esitelty taulukossa 2.

Taulukko 2. Schwartzin teoriassa (1992) rinnakkain asettuvien arvotyyppien jaetut motivationaaliset painotukset.

Rinnakkaiset arvotyypit	Motivatioaalinen painotus
Valta ja suoriutuminen	Sosiaalinen ylemmyys ja arvokkuus
Suoriutuminen ja hedonismi	Itsekeskeinen tyydytys
Hedonismi ja virikkeisyys	Tunteellisesti miellyttävät kokemukset
Virikkeisyys ja itseohjautuvuus	Uutuus ja taituruus
Itseohjautuvuus ja universalismi	Omaan harkintakykyyn luottaminen ja olemassaolon moninaisuudesta nauttiminen
Universalismi ja hyväntahtoisuus	Muiden hyvinvoinnin edistäminen ja itsekkäistä intresseistä luopuminen
Hyväntahtoisuus ja perinteet	Omistautuminen omalle ryhmälle
Hyväntahtoisuus ja yhdenmukaisuus	Läheisiä suhteita edistävä ja normien mukainen toiminta
Yhdenmukaisuus ja perinteet	Itsen alistaminen sosiaalisille odotuksille
Perinteet ja turvallisuus	Varmuutta antavien, olemassaolevien sosiaalisten käytäntöjen säilyttäminen
Yhdenmukaisuus ja turvallisuus	Järjestyksen ja harmonian säilyttäminen suhteissa
Turvallisuus ja valta	Uhkien välttäminen tai voittaminen suhteita ja resursseja kontrolloimalla

Schwartzin arvoteoria kuvaa siis yleismaailmallisesti tunnistettavien arvojen sisältöjä ja rakennetta. Määritelmän mukaan yksilöt kuitenkin eroavat toisistaan siinä, millaiseen suhteelliseen tärkeysjärjestykseen he arvot asettavat. Väestötieteellisten taustamuuttujien, kuten iän, koulutuksen ja sosioekonomisen statuksen on havaittu vaikuttavan arvoprioriteetteihin, ja täten aiheuttavan eroja ihmisten välille (Schwartz, 2006). Myös sukupuolten välillä on tutkimuksissa havaittu pieniä, mutta tilastollisesti merkitseviä eroja siinä, mitä yksilöt arvostavat. Schwartzin (2005, 2006) tutkimuksissa naiset pitivät 10 arvotyyppistä tärkeimpinä turvallisuutta, perinteitä, hyväntahtoisuutta ja universalismia keskimäärin miehiä enemmän, kun miehet puolestaan arvostivat keskimäärin naisia enemmän itseohjautuvuutta, virikkeisyyttä, hedonismia, suoriutumista sekä valtaa. Italialaisessa aineistossa Schwartzin 19 arvotyyppistä miehille oli keskimäärin naisia tärkeämpi vallan arvotyyppi, erityisesti valta-dominanssi (Schwartz, ym., 2012). Lindemanin ja Verkasalon (2005) tutkimuksessa naisten havaittiin arvostavan miehiä enemmän itsensä ylittämisen arvoja. Sukupuolierojen oletetaan tässä tutkimuksessa olevan linjassa aikaisemmissa tutkimuksissa havaittujen erojen kanssa.

1.3. PARISKUNTIEN SAMANKALTAISUUS

Tiedetään siis, että persoonallisuutemme ja arvomme tekevät meistä erilaisia ja yksilöllisiä sekä vaikuttavat tekemiimme valintoihin. Yksilöllisistä eroista huolimatta pariskuntien havaittiin esimerkiksi Klohnenin ja Mendelsohnin (1998) sekä Watsonin ym. (2004) tutkimuksissa muistuttavan toisiaan monilla tavoin. Tutkimuksissa havaittiin esimerkiksi, että ihmisillä on taipumusta olla parisuhteessa kumppanin kanssa, joka on huomattavan samankaltainen iän suhteen (joskin naiset vaikuttaisivat yleensä olevan heterosuhteissa hieman puolisoitaan nuorempia). Lisäksi pariskuntien havaittiin olevan huomattavan samankaltaisia uskonnollisuuden ja asenteiden suhteen sekä kohtalaisen samankaltainen koulutuksen, kognitiivisen kyvykkyyden ja arvopreferenssien suhteen.

Persoonallisuuden piirteiden osalta pariskuntien samankaltaisuutta koskevat tutkimustulokset ovat jossain määrin ristiriitaisia, joskin ihmiset näyttäisivät pitävän haluttavimpina partnereita, jotka muistuttavat persoonallisuuspiirteiden suhteen heitä itseään (Figueredo, Sefcek & Jones, 2006). Myös persoonallisuuden piirteissä havaitut keskimääräiset sukupuolierot vaikuttavat eri sukupuolta olevien pariskuntien samankaltaisuuteen (Costa, ym., 2001): koska naisten on havaittu olevan esimerkiksi keskimäärin miehiä neuroottisempia, tulisi eri sukupuolta olevien pariskunnan osapuolien olla neuroottisuuden suhteen keskimäärin enemmän erilaisia kuin samanlaisia. Enemmistö tutkimustuloksista viittaa kuitenkin siihen, että oikeat pariskunnat ovat keskimäärin hieman samankaltaisempia persoonallisuuden suurten piirteiden suhteen kuin satunnaisesti valitut kaksi ihmistä (Glicksohn & Golan, 2001; Luo & Klohnen, 2005; Watson, ym., 2004).

Pariskuntien on havaittu olevan persoonallisuuden piirteissä samankaltaisia erityisesti avoimuudessa (esim. McCrae, 1996; Rammstedt & Schupp, 2008) sekä tunnollisuudessa (McCrae, ym., 2008), mutta jossain määrin myös elämyshakuisuudessa, joka voidaan nähdä ulospäinsuuntautuneisuuden alapiirteeksi (Han, Weed & Butcher, 2003). Erityisen samankaltaisia McCrae ym. (2008) havaitsivat pariskuntien olevan avoimuuden alapiirteellä avoimuus arvoille, joka määritellään suvaitsevaisesti suhtautumiseksi muiden elämäntapoihin (Lönngqvist, 2008). Avoimuudessa, tunnollisuudessa ja elämyshakuisuudessa havaitun samankaltaisuuden lisäksi

tutkimustulokset koskien muita viittä suurta piirrettä ovat heikompia ja vaihtelevia (esim. Bleske-Rechek, Remiker & Baker, 2009; McCrae, 1996; Rammstedt & Schupp 2008; Watson ym., 2004).

Tutkimustulosten hajanaisuutta voisi osittain selittää ensinnäkin se, etteivät pariskuntien suurten persoonallisuuspiirteiden väliset yhteydet näyttäisi täysin suoraviivaisilta. Esimerkiksi Watson ym. (2004) havaitsivat neuroottisilla naisilla olevan vähemmän sovinnolliset ja tunnolliset puoliset sekä sovinnollisilla miehillä olevan vähemmän neuroottiset ja tunnolliset puoliset. Tämä voisi tutkijoiden mukaan viitata siihen, että psyykkisesti tasapainoiset ja hyvin sopeutuneet ihmiset valikoituvat toistensa partnereiksi. Pariskuntien on myös joissain tutkimuksissa havaittu poikkeavan toisistaan ulospäinsuuntautuneisuuden suhteen siten, että enemmän ulospäinsuuntautuneilla vaikuttaisi olevan vähemmän ulospäinsuuntautuneet puoliset (Watson, ym., 2004). Lisäksi, vaikka persoonallisuuspiirteet määritellään ajallisesti suhteellisen vakaiksi, on niiden tutkimuksissa todettu muuttuvan hieman iän myötä. McCrae ym., (1999) havaitsivat tutkimuksessaan sovinnollisuuden ja tunnollisuuden lisääntyvän sekä neuroottisuuden, ulospäinsuuntautuneisuuden ja avoimuuden vähenevän iän karttuessa. Tutkimusten vaihtelevia tuloksia voivat siis osaltaan selittää myös niihin osallistuneiden ihmisten ikä.

Pariskuntien arvojen samankaltaisuutta on tutkittu huomattavasti vähemmän kuin persoonalluuksien samankaltaisuutta, eikä pariskuntien samankaltaisuutta Schwartzin 19 arvotyyppin suhteen ole tutkittu vielä lainkaan. Arvot on useimmissa pariskuntien samankaltaisuutta käsitelleissä tutkimuksissa määritelty laajempina kokonaisuuksina kuin yksittäisinä arvotyyppinä tai käyttäen muuta kuin Schwartzin määrittelemää viitekehystä, mikä vaikeuttaa tulosten vertailua. Tutkimustulokset viittaisivat kuitenkin siihen, että pariskunnat muistuttavat toisiaan enemmän arvojen kuin persoonallisuuden suhteen (Luo, 2009; Watson, ym., 2004). Vahvimmin pariskuntien on havaittu muistuttavan toisiaan perinteet-arvon (Gaunt, 2006; Humbad, ym., 2010) sekä uskonnollisuuden suhteen (Watson, ym., 2004). Tutkimuksen perusteella näyttäisi siis siltä, että uskonnolliset yksilöt tapaavat arvostaa perinteet-arvotyyppiä ja pariutua toisen uskontoa ja siten perinteitä arvostavan yksilön kanssa (Gaunt, 2006; Lindeman & Verkasalo, 2005). Pariskuntien samankaltaisuutta Schwartzin 10 arvotyyppin suhteen

käsitelleessä tutkimuksessa perinteet-arvon lisäksi heikkoa samankaltaisuutta havaittiin hedonismin, yhdenmukaisuuden sekä turvallisuuden arvotyypeissä (Gaunt, 2006).

Vaikka pariskuntien samankaltaisuudesta arvoissa on saatavilla vain vähän tutkimustietoa, on arvojen samankaltaisuudesta mahdollista tehdä hypoteeseja arvojen ja persoonallisuuden piirteiden välillä tutkimuksissa havaittujen yhteyksien kautta.

Selkeimpiä yhteyksiä on löydetty persoonallisuuspiirteiden avoimuus, sovinnullisuus ja tunnollisuus sekä arvojen välillä (Watson, 2000; Yik & Russell, 2001).

Persoonallisuuspiirteistä avoimuuden on havaittu olevan selkeimmin positiivisessa yhteydessä avoimuuden muutokselle (erityisesti itseohjautuvuuden) sekä itsensä ylittämisen (erityisesti universalismin) arvoihin. Sovinnollisuuden persoonallisuuspiirteen on havaittu olevan selkeimmin positiivisessa yhteydessä itsensä ylittämisen (erityisesti universalismin ja hyväntahtoisuuden) arvojen sekä persoonallisuuspiirteen tunnollisuus puolestaan selkeimmin positiivisessa yhteydessä suoriutumisen sekä säilyttämisen arvojen kanssa (Dollinger, Leong & Ulicni, 1996; Luk & Bond, 1993; Olver & Mooradian, 2003; Roccas, ym., 2002). Koska pariskunnilla on havaittu persoonallisuuspiirteiden samankaltaisuutta erityisesti avoimuudessa, tunnollisuudessa ja ulospäinsuuntautuneisuudessa, voidaan piirteiden ja arvojen yhteyksien perusteella olettaa pariskuntien olevan samankaltaisia niissä arvoissa, jotka ovat yhteydessä näihin persoonallisuuden piirteisiin. Pariskuntien voidaan siis olettaa olevan samankaltaisia arvojen motivaatioulottuvuuksissa sekä erityisesti universalismin, itseohjautuvuuden ja hyväntahtoisuuden arvotyypeissä. Pariskuntien arvojen samankaltaisuuden oletetaan tässä tutkimuksessa olevan lisäksi samansuuntaista aikaisempien tutkimusten tulosten kanssa.

1.4. TUTKIMUSONGELMAT JA HYPOTEESIT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella pariskuntien arvojen ja persoonallisuuspiirteiden samankaltaisuutta. Aikaisemman tutkimustiedon sekä teorian perusteella voidaan asettaa seuraavat hypoteesit:

Hypoteesi 1. Pariskunnat ovat samankaltaisia persoonallisuuden piirteistä avoimuudessa, tunnollisuudessa sekä ulospäinsuuntautuneisuudessa.

Hypoteesi 2. Pariskunnat ovat samankaltaisia arvojen motivaatioulottuvuuksissa sekä 10 arvotyypistä hedonismissa, itseohjautuvuudessa, universalismissa, hyväntahtoisuudessa, perinteissä, yhdenmukaisuudessa sekä turvallisuudessa.

Hypoteesi 3. Pariskunnat ovat samankaltaisia 19 arvotyypistä hedonismissa ja perinteissä sekä kaikissa itseohjautuvuuden, universalismin, hyväntahtoisuuden, yhdenmukaisuuden ja turvallisuuden tarkennetuissa arvotyypeissä.

2. MENETELMÄT

2.1. TUTKITTAVAT JA TUTKIMUKSEN KULKU

Tässä tutkimuksessa käytettiin kahdesta alkuperäisen tutkimuksen osa-aineistosta yhdistettyä aineistoa. Helsingin kaupungin neuvoloista kerättyyn aineistoon kuului 212 ja sähköisesti kerättyyn opiskelija-aineistoon 51 pariskuntaa. Kaksi yhdistetyn aineiston yhteensä 263 pariskunnasta poistettiin puuttuvien arvojen vuoksi, joten lopullinen otoskoko oli 261 pariskuntaa.

Koska alkuperäisissä aineistoissa oli vain muutama samaa sukupuolta oleva pariskunta, ja koska sukupuolen on tutkimuksissa havaittu olevan yhteydessä niin persoonallisuuteen (esim. Costa, ym, 2001) kuin arvoihinkin (esim. Schwartz & Rubel, 2005), tämän tutkimuksen osallistujat rajattiin heteropariskuntiin. Täten aineistosta 50 % oli naisia (N=261) ja 50 % miehiä (N=261). Naiset olivat keskimäärin 30.26-vuotiaita (kh=5.02 vuotta, vaihteluväli 19-43 vuotta) ja miehet keskimäärin heitä hieman vanhempia (ka=32.10, kh=5.77 ja vaihteluväli 18-55 vuotta). Pariskuntien seurustelusuhteiden keskiarvo oli aineistossa 2.83 vuotta (kh=2.51, vaihteluväli 0-10 vuotta). Koulutustiedot kerättiin vain neuvolapalveluiden kautta osallistuneilta, koska opiskelija-aineistossa kaikki olivat suorittamassa vähintään alempaa korkeakoulututkintoa. Tämän tutkimuksen aineiston koulutusjakauma sekä vertailun vuoksi 18–55-vuotiaiden helsinkiläisten vuoden 2013 koulutusjakauma (lähde: Tilastokeskus, 2013) on esitetty taulukossa 3. Tutkimuksen aineiston koulutusjakauma poikkesi huomattavasti helsinkiläisen kantaväestön koulutusjakaumasta.

Taulukko 3. Aineiston sekä 18–55-vuotiaiden helsinkiläisten koulutusjakaumat.

Koulutus	Neuvola %		Helsinki %	
	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet
Peruskoulu	1,5 (N=3)	2,9 (N=6)	15,4	22,4
Lukio	4,9 (N=10)	7,3 (N=15)	20,3	17
Ammattikoulu	8,3 (N=17)	10,7 (N=22)	18,5	23,3
Sekä lukio että ammattikoulu	2,4 (N=5)	5,3 (N=11)	*	*
Ammattikorkeakoulu tai ammatillisen korkea-asteen tutkinto	26,7 (N=55)	22,8 (N=47)	15,9	9,7
Alempi korkeakoulututkinto tai kandidaatin tutkinto	7,8 (N=16)	9,2 (N=19)	5,6	3,4
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto	1,0 (N=2)	1,9 (N=4)	0,4	0,3
Ylempi korkeakoulututkinto	46,1 (N=95)	37,9 (N=78)	21	18,5
Jokin muu	1,0 (N=2)	1,5 (N=3)	2,9	5,4

* Tietoa ei saatavilla.

2.2. ARVIOINTIMENETELMÄT

Persoonallisuuden piirteet. Persoonallisuuden piirteitä arvioitiin lyhyellä suomenkielisellä Short Five-mittarilla (XS5, ks. liite 2), joka on osoitettu päteväksi ja luotettavaksi viiden suuren piirteen mittariksi (Konstabel, ym., 2015). Mittari sisältää 30 väittämää, joihin vastataan seitsenportaisella asteikolla (-3 = Kuvaus on täysin väärä, 3 = Kuvaus on täysin oikea). Väittämät mittaavat viittä suurta persoonallisuuden piirrettä siten, että kutakin piirrettä kohti on kuusi väittämää (ulospäinsuuntautuneisuutta arvioitiin esimerkiksi väittämällä ”Pidän ihmisistä; ystäväystyn helposti ja olen ystävällinen ja avoin myös seurustellessani vieraiden kanssa” ja tunnollisuutta väittämällä ”Tiedän varmasti, mitä haluan saavuttaa, ja työskentelen kovasti saavuttaakseni sen”). Persoonallisuuden piirteitä kuvaavat muuttujat muodostettiin summaamalla ensin kutakin piirrettä mittaavat kuusi osiota yhteen, jonka jälkeen summista vähennettiin muuttujien otoksesta lasketut keskiarvot. Tämän jälkeen muuttujat standardoitiin jakamalla ne kansallisen otoksen vastaavilla keskiarvoilla (N=4916; Konstabel, ym., 2015).

Koska reliabiliteetin arviointiin perinteisesti käytetty Cronbachin α ei huomioi mittarin faktoriratkaisua, käytettiin mitta-asteikkojen sisäisten reliabiliteettien estimoinnissa faktorirakenteen huomioivaa Tarkkosen ρ :ta. Reliabiliteettikertoimet laskettiin käyttäen R-tilasto-ohjelmaa (versio 3.2.2) Survo editorilla (0.6.20). ρ -reliabiliteettien laskemiseen käytettiin R:n pakettia ”rho” (Lipsanen, 2015), jonka syntaksi on esitetty liitteessä 1. Reliabiliteetteja varten mittareille tehtiin ensin konfirmatoriset

faktorianalyysit, joista saatuja faktorilatauksia käytettiin reliabiliteettien laskemiseen. Mitta-asteikkojen sisäiset ρ -reliabiliteetit, naisten ja miesten kaikkien asteikkojen keskiarvot ja -hajonnat sekä niiden erotusten efektikoot on esitelty taulukossa 4. Persoonallisuusmittarin sisäiset reliabiliteetit vastasivat tässä tutkimuksessa hyvin suomalaista validointitutkimusta (Konstabel, ym., 2015).

Arvotyyppit. Arvotyyppijä arvioitiin suomenkielisellä Portrait Values Questionnaire-mittarilla (PVQ-RR, ks. liite 2), joka on osoitettu päteväksi ja luotettavaksi Schwartzin arvotyyppien mittariksi (Schwartz, ym., 2012; Cieciuch, Davidov, Vecchione & Schwartz, 2014). Mittari sisältää 57 kuvausta eri asioita arvostavista ihmisistä (universalismia arvioitiin esimerkiksi kuvauksella ”Hänelle on tärkeää pitää huolta luonnosta” sekä yhdenmukaisuutta kuvauksella ”Hänelle on tärkeää noudattaa sääntöjä myös silloin, kun kukaan ei ole näkemässä”). Kuvauksiin vastataan arvioimalla kuusiportaisella asteikolla (1 = Täysin erilainen kuin minä, 6 = Aivan samanlainen kuin minä) sitä, missä määrin kuvattu henkilö on tai ei ole samanlainen kuin vastaaja. Kuvaukset mittaavat eri arvotyyppijä siten, että niitä käyttäen voidaan muodostaa sekä 10 että 19 arvotyyppiä sekä arvotyypeistä muodostuvat kaksi motivaatioulottuvuutta (Cieciuch, ym., 2014). Schwartzin 10 arvotyyppiä muodostettaessa suoriutumista, hedonismia, virikkeisyyttä ja perinteitä mittaa kolme kuvausta, kun taas valtaa, itseohjautuvuutta, hyväntahtoisuutta, yhdenmukaisuutta ja turvallisuutta mittaa kuusi sekä universalismia yhdeksän kuvausta. Kutakin 19 arvotyyppiä muodostettaessa jokaista arvotyyppiä kohden on mittarissa puolestaan kolme kuvausta.

Arvotyyppien asteikot muodostettiin summaamalla kutakin arvotyyppiä vastaavat osiot yhteen ja jakamalla summa kutakin arvotyyppiä kuvaavien osioiden lukumäärällä kerrotulla, koko aineistosta lasketulla keskiarvolla. Keskiarvoa muodostettaessa vältettiin singulaarisuus laskemalla keskiarvo käyttäen kaikkien 57 osion sijaan 38 osiota. Arvotyyppien motivaatioulottuvuuksia kuvaavat asteikot muodostettiin käyttäen tarkoitusta varten kerätystä opiskelija-aineistosta saatuja painokertoimia (Verkasalo, 2015: keskustelu 24.9.2015). Painokertoimet muodostettiin käyttäen dataa, jossa opiskelijat vastasivat sekä 21-osioiseen PVQ-mittariin että 57-osioiseen PVQ-RR -mittariin. Opiskelijadatasta muodostettiin ensin PVQ -mittarin motivaatioulottuvuudet käyttäen Verkasalon, Lönnqvistin, Lipsasen ja Helkaman (2009) artikkelissa esiteltyä metodologiaa, jonka jälkeen niitä ennustettiin PVQ-RR -mittarin kaikilla osioilla käyttäen regressiomenetelmää.

Tämän tuloksena saatiin painokertoimet, joita käytettiin tämän tutkimuksen motivaatioulottuvuuksien muodostamiseen. Asteikkojen sisäiset reliabiliteetit (Tarkkosen ρ) olivat tässä tutkimuksessa samansuuntaisia kuin validointitutkimuksessakin (Schwartz, ym., 2012).

Taulukko 4. Mitta-asteikkojen sisäiset reliabiliteetit sekä naisten ja miesten keskiarvot ja hajonnat sekä efektitkoot (Cohenin d).

Muuttuja	ρ	Naiset Ka (kh)	Miehet Ka (kh)	Efektikoko d
<u>Persoonallisuus</u>				
Neuroottisuus	.81	0.21 (1.16)	-0.17 (1.01)***	.35
Ulospäinsuuntautuneisuus	.85	0.52 (0.99)	0.41 (0.90)	.12
Avoimuus	.66	0.85 (0.91)	0.51 (1.03)***	.35
Sovinnollisuus	.62	0.48 (0.88)	0.02 (1.01)***	.49
Tunnollisuus	.75	0.35 (0.96)	0.00 (1.01)***	.36
<u>Arvot</u>				
<u>Motivaatioulottuvuudet</u>				
Säilyttäminen	.71	96.76 (8.18)	95.43 (8.23)*	.16
Itsensä ylittäminen	.66	102.98 (9.01)	99.69 (9.94)***	.35
<u>10 arvotyyppiä</u>				
Valta	.86	0.62 (0.18)	0.70 (0.20)***	.42
Suoriutuminen	.79	0.87 (0.22)	0.91 (0.21)*	.19
Hedonismi	.74	0.98 (0.23)	1.03 (0.20)***	.23
Virikkeisyys	.78	0.84 (0.25)	0.90 (0.24)**	.24
Itseohjautuvuus	.80	1.18 (0.18)	1.20 (0.18)	.11
Universalismi	.90	1.11 (0.19)	1.05 (0.20)***	.31
Hyväntahtoisuus	.86	1.30 (0.15)	1.26 (0.15)***	.27
Perinteet	.84	0.69 (0.25)	0.70 (0.26)	.04
Yhdenmukaisuus	.88	0.91 (0.21)	0.88 (0.22)*	.14
Turvallisuus	.81	1.19 (0.12)	1.16 (0.14)**	.23
<u>19 arvotyyppiä</u>				
Valta-dominanssi	.87	0.59 (0.22)	0.64 (0.21)**	.23
Valta-resurssit	.84	0.66 (0.23)	0.76 (0.26)***	.41
Suoriutuminen	.78	0.87 (0.22)	0.91 (0.21)*	.19
Hedonismi	.74	0.98 (0.23)	1.03 (0.20)***	.23
Virikkeisyys	.78	0.84 (0.25)	0.90 (0.24)**	.24
Itseohj.-ajatukset	.78	1.13 (0.21)	1.20 (0.22)***	.33
Itseohj.-toiminta	.73	1.23 (0.19)	1.20 (0.19)	.16
Univer.-huolehtiminen	.75	1.10 (0.20)	1.01 (0.21)***	.44
Univer.-luonto	.93	1.02 (0.31)	1.01 (0.30)	.03
Univer.-suvaitsevaisuus	.78	1.19 (0.24)	1.13 (0.24)***	.25
Hyvänt.-luotettavuus	.80	1.34 (0.17)	1.29 (0.17)**	.29
Hyvänt.-välittäminen	.79	1.27 (0.16)	1.22 (0.17)**	.30
Nöyryys	.59	0.88 (0.26)	0.95 (0.24)***	.28
Yhdenmuk.-säännöt	.88	0.94 (0.28)	0.88 (0.28)**	.21
Yhdenmuk.-ihmistenvälinen	.87	0.89 (0.26)	0.88 (0.26)	.04
Perinteet	.84	0.69 (0.25)	0.70 (0.26)	.04

Taulukko 4. Jatkuu.

Muuttuja	p	Naiset Ka (kh)	Miehet Ka (kh)	Efektikoko d
Turvall.-yhteiskunnallinen	.83	1.14 (0.20)	1.14 (0.22)	.00
Turvall.-henkilökohtainen	.55	1.24 (0.15)	1.19 (0.15)***	.33
Maine	.84	0.97 (0.24)	0.95 (0.26)	.08

Suurempi keskiarvo jokaisella muuttujalla on lihavoitu. Naisten ja miesten keskiarvojen ero on tilastollisesti merkitsevä kaksisuuntaisessa testauksessa * $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

2.3. PUUTTUVIEN ARVOJEN ANALYYSI

Aineistossa puuttuvat arvot korvattiin käyttäen regressiomenetelmää, mikäli niitä oli persoonallisuusmittarissa korkeintaan kuusi ja arvomittarissa korkeintaan kahdeksan. Puuttuvia arvoja oli persoonallisuusmittarissa yksi kappale 79 naisella ja 91 miehellä, kaksi kappaletta yhdellä naisella ja kahdella miehellä sekä kolme kappaletta yhdellä naisella. Puuttuvia arvoja oli aineistossa niin vähän, ettei niiden ajateltu vaikuttavan tuloksiin. Yksittäisten summamuuttujien jakaumien tarkasteluun käytettiin histogrammeja, joiden perusteella normaalijakaumaoletus vaikutti pitävän otoksessa paikkaansa. Täten myös oletus multinormaalisti jakautuneesta perusjoukosta todettiin päteväksi.

Koska puuttuvat arvot oli tämän tutkimuksen aineistossa valmiiksi korvattu, eikä alkuperäistä käsittelemätöntä dataa ollut käytettävissä, tarkasteltiin puuttuvien arvojen määristä muodostettujen muuttujien yhteyttä taustamuuttujiin sekä persoonallisuuden piirteisiin ja arvotyypeihin korrelaatioin. Taustamuuttujilla (ikä, sukupuoli ja koulutus) ei havaittu yhteyttä mittareissa puuttuviin arvoihin.

Persoonallisuuden piirteiden ja persoonallisuusmittarissa puuttuvien arvojen välisten yhteyksien tarkastelussa havaittiin, että enemmän neuroottisilla naisilla oli enemmän puuttuvia arvoja ($r = .27$, $p < .01$), kun taas enemmän ulospäinsuuntautuneilla ja avoimilla naisilla arvoja puuttui vähemmän ($r = -.52$ ja $-.32$, $p < .01$). Myös enemmän ulospäinsuuntautuneilla miehillä oli persoonallisuusmittarissa vähemmän puuttuvia arvoja ($r = -.39$, $p < .01$).

Arvojen motivaatioulottuvuuksia ja persoonallisuusmittarissa puuttuvien arvojen yhteyksiä tarkasteltaessa havaittiin, että enemmän itsensä ylittämistä arvostavilla naisilla oli vähemmän puuttuvia arvoja ($r = -.14$, $p < .05$). Persoonallisuusmittarissa puuttuvien arvojen ja 10 arvotyyppien välisten yhteyksien tarkastelussa puolestaan havaittiin, että vähemmän virikkeisyyttä arvostavilla naisilla puuttuvia arvoja oli enemmän ($r = -.20$, $p < .01$).

samoin kuin enemmän itseohjautuvuutta arvostavilla miehillä ($r=.15$, $p<.05$).

Persoonallisuusmittarissa puuttuvien arvojen ja 19 arvotyyppin välisiä yhteyksiä tarkasteltaessa taas havaittiin, että enemmän mainetta arvostavilla naisilla oli enemmän puuttuvia arvoja ($r=.22$, $p<.01$). Vähemmän puuttuvia arvoja havaittiin olevan lisäksi enemmän itseohjautuvuuden ajattelu-arvotyyppiä ja vallan dominanssi-arvotyyppiä arvostavilla miehillä ($r=.15$ ja $.14$, $p<.05$). Persoonallisuusmittarissa puuttuvien arvojen yhteyksien havaittiin tarkentuvan miehillä myös muiden arvotyyppien suhteen: enemmän hyväntahtoisuuden arvotyyppijä luotettavuus ja välittäminen sekä arvotyyppiä turvallisuus-henkilökohtainen arvostavilla miehillä puuttuvia arvoja havaittiin olevan enemmän ($r=.14$, $.14$ ja $.16$, $p<.05$)

Persoonallisuuden piirteillä ei havaittu olevan yhteyttä arvomittarissa puuttuviin arvoihin kummallakaan sukupuolella. Arvomittarissa puuttuvien arvojen ja 10 arvotyyppin välisiä yhteyksiä tarkasteltaessa havaittiin, että vähemmän turvallisuutta arvostavilla miehillä puuttuvia arvoja oli enemmän ($r=-.14$, $p<.05$). Tätä yhteyttä ei ollut havaittavissa arvomittarissa puuttuvilla arvoilla ja 19 arvotyyppillä kummallakaan sukupuolella.

3. TULOKSET

3.1. PERSONALLISUUS

Pariskuntien persoonallisuuspiirteiden samankaltaisuutta tarkasteltiin tässä tutkimuksessa korrelaatioin, jotka on esitetty taulukossa 5. Puolisoiden persoonallisuuspiirteiden väliset yhteydet olivat tilastollisesta merkitsevyydestään huolimatta kuitenkin vain melko heikkoja ja parhaimmillaankin vain lähes kohtalaisia.

Taulukko 5. Pariskuntien persoonallisuuspiirrekohtaiset korrelaatiot.

Persoonallisuuspiirre	<i>r</i>
Neuroottisuus	.18**
Ulospäinsuuntautuneisuus	.24**
Avoimuus	.28**
Sovinnollisuus	.26**
Tunnollisuus	.25**

** $p<.01$. (kaksisuuntainen testaus).

3.2. ARVOT

Myös pariskuntien samankaltaisuutta arvojen motivaatioulottuvuuksissa ja arvotyypeissä tarkasteltiin korrelaatioin, jotka on esitelty taulukossa 6. Pariskuntien samankaltaisuus arvotyyppien suhteen oli keskimäärin persoonallisuuspiirteiden samankaltaisuutta voimakkaampaa arvotyyppien välisten yhteyksien yltäessä paikoin jopa voimakkaiksi.

Taulukko 6. Pariskuntien arvokohtaiset korrelaatiot.

Arvo	<i>r</i>
<u>Motivaatioulottuvuus</u>	
Säilyttäminen	.32**
Itsensä ylittäminen	.32**
<u>10 arvotyyppiä</u>	
Valta	.32**
Suoriutuminen	.16*
Hedonismi	.30**
Virikkeisyys	.12
Itseohjautuvuus	.27**
Universalismi	.60**
Hyväntahtoisuus	.15*
Perinteet	.33**
Yhdenmukaisuus	.33**
Turvallisuus	.20**
<u>19 arvotyyppiä</u>	
Valta-dominanssi	.13*
Valta-resurssit	.32**
Suoriutuminen	.16*
Hedonismi	.30**
Virikkeisyys	.12
Itseohjautuvuus-ajattelu	.24**
Itseohjautuvuus-toiminta	.22**
Universalismi-välittäminen	.38**
Universalismi-luonto	.54**
Universalismi-suvaitsevaisuus	.37**
Hyväntahtoisuus-luotettavuus	.16*
Hyväntahtoisuus-huolenpito	.10
Perinteet	.33**
Yhdenmukaisuus-säännöt	.24**
Yhdenmukaisuus-ihmistenvälinen	.27**
Turvallisuus-yhteiskunnallinen	.25**
Turvallisuus-henkilökohtainen	-.03
Vaatimattomuus	.28**
Maine	.27**

* $p < .05$. ** $p < .01$. (kaksisuuntainen testaus).

3.3. SUKUPUOLTEN VÄLISET EROT PERSOONALLISUUDEN PIIRTEISSÄ JA ARVOTYYPEISSÄ

Päätulosten lisäksi tässä tutkimuksessa tarkasteltiin miesten ja naisten välisiä eroja persoonallisuuspiirteissä ja arvoissa. Naisten ja miesten keskiarvot ja -hajonnat persoonallisuus- sekä arvomuuttujilla on esitelty taulukossa 4. Naisten havaittiin olevan persoonallisuuspiirteissä miehiä neuroottisempia, avoimempia, sovinnoisempia ja tunnoisempia.

Naisten löydettiin arvostavan 10 arvotyyppistä miehiä enemmän erityisesti itsensä ylittämisen arvotyyppistä universalismi ja hyväntahtoisuus sekä säilyttämisen arvotyyppistä yhdenmukaisuus ja turvallisuus. Miesten puolestaan havaittiin arvostavan 10 arvotyyppistä naisia enemmän itsensä korostamisen arvotyyppistä valta, suoriutuminen ja hedonismi sekä avoimuuden muutokselle arvotyyppiä virikkeisyys. Lisäksi miesten löydettiin arvostavan itseohjautuvuutta ja perinteitä hieman naisia enemmän.

Sukupuolten väliset erot 19 arvotyypin suhteen olivat samansuuntaisia kuin 10 arvotyypin suhteen. Naisten havaittiin arvostavan miehiä enemmän molempia hyväntahtoisuuden tarkennettuja arvotyyppistä. Naisten löydettiin arvostavan miehiä enemmän myös universaalisuuden tarkennettuja arvotyyppistä huolehtiminen ja suvaitsevaisuus. Lisäksi naisten havaittiin arvostavan miehiä enemmän arvotyyppiä maine. Miesten puolestaan havaittiin arvostavan naisia enemmän molempia vallan tarkennettuja arvotyyppistä, mutta erityisesti arvotyyppiä resurssit. Miesten löydettiin arvostavan naisia enemmän lisäksi suoriutumista, hedonismia, virikkeisyyttä, nöyryyttä, perinteitä sekä itseohjautuvuuden tarkennettua arvotyyppiä ajatukset.

4. POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella samaa sukupuolta olevien pariskuntien arvojen ja persoonallisuuspiirteiden samankaltaisuutta käyttäen laajasti hyväksyttyjä teorioita. Aikaisemman tutkimustiedon ja teorioiden perusteella asetettiin kolme hypoteesia, joiden mukaan pariskunnat ovat samankaltaisia (1) persoonallisuuden piirteistä avoimuudessa, tunnoisuudessa ja ulospäinsuuntautuneisuudessa, (2) arvojen motivaatioulottuvuuksissa sekä 10 arvotyyppistä hedonismissa, itseohjautuvuudessa, universalismissa, hyväntahtoisuudessa, perinteissä, yhdenmukaisuudessa ja

turvallisuudessa sekä (3) 19 arvotyyppistä hedonismissa ja perinteissä sekä kaikissa itseohjautuvuuden, universalismin, hyväntahtoisuuden, yhdenmukaisuuden ja turvallisuuden tarkennetuissa arvotyypeissä.

Tutkimuksen tulokset vastasivat pääosin asetettuja hypoteeseja, ja pariskuntien havaittiinkin olevan samankaltaisia sekä persoonallisuuspiirteiden että arvojen suhteen. Tulokset olivat suurelta osin samansuuntaisia myös aikaisempien tutkimusten kanssa, mikä tukee olemassa olevaa käsitystämme siitä, että pariskunnat ovat monin tavoin samankaltaisia.

4.1. PARISKUNTIEN PERSOONALLISUUSPIIRTEIDEN SAMANKALTAISUUS

Mikäli eri sukupuolta olevat pariskunnat valitsisivat kumppanikseen itsensä vastakohdan tai valikoituisivat pareiksi satunnaisesti, tulisi heidän puolisoitensa olla persoonallisuuspiirteiden ja arvojen suhteen niissä havaittujen sukupuolierojen takia erilaisia kuin he itse. Aikaisemman tutkimustiedon (esim. Gaunt, 2006; Glicksohn & Golan, 2001; Luo & Klohnen, 2005; Watson, ym., 2004) ja tämän tutkimusten tulosten valossa näin ei kuitenkaan näyttäisi olevan.

Pariskuntien havaittiin tässä tutkimuksessa olevan samankaltaisia ensimmäisen hypoteesin mukaisesti avoimuuden persoonallisuuspiirteen suhteen. Tulos sopii hyvin aikaisempaan tutkimukseen sekä teoriaan (McCrae & Costa, 1987). Avoimet ihmiset ovat määritelmän mukaan älyllisesti uteliaita ja he arvostavat uusia kokemuksia, mikä saa heidät suhtautumaan aktiivisesti maailmaa ja uusia asioita kohtaan. Tämä voi paitsi saattaa heitä samoihin ympäristöihin toisten samanlaisten kanssa, myös saada heidät aktiivisesti valitsemaan samojen asioiden parissa viihtyvän ja näin parisuhdetta vahvistavasti toimivan kumppanin. Vaikka naisten havaittiin aikaisemman tutkimuksen mukaisesti (esim. Costa, ym., 2001; Lynn & Martin, 1997) olevan keskimäärin miehiä avoimempia, näyttäisi avoimemmilla ihmisillä kuitenkin olevan myös avoimempi puoliso.

Ensimmäisen hypoteesin mukaisesti sekä aikaisempiin tutkimuksiin ja teoriaan sopien pariskuntien löydettiin tässä tutkimuksessa olevan samankaltaisia myös tunnollisuuden suhteen. Tunnolliset ihmiset nähdään teorian valossa luotettavina, vastuuntuntoisina ja tarkkoina, mikä tekee heidän kanssaan elämisestä ennustettavampaa ja toiselle tunnolliselle ihmiselle myös helpompaa. Epätunnollinen

ihminen voisi puolestaan kokea tunnollisen kumppanin liian pikkutarkkana ja yksityiskohtiin takertuvana. Kumppanien samankaltaisuuden tunnollisuuden suhteen voitaisiinkin ajatella lisäävän suhteen kestämissä todennäköisyyttä, kun taas erilaisuuden voitaisiin ajatella lisäävän ristiriitoja ja täten eron todennäköisyyttä. Epätunnollisten ihmisten parisuhteiden onkin tutkimuksissa havaittu päättyvän todennäköisemmin eroon kuin tunnollisten ihmisten (Karney & Bradbury, 1995). Naisten havaittiin aikaisemman tutkimustiedon mukaisesti olevan keskimäärin miehiä tunnollisempia. Samoin kuin avoimuudessa, vaikuttaisivat ihmiset silti valikoituvan suhteeseen tunnollisuuden suhteen samankaltaisen kumppanin kanssa.

Kuten joissain aikaisemmissa tutkimuksissa (Han, Weed & Butcher, 2003), pariskuntien havaittiin tässä tutkimuksessa olevan samankaltaisia myös ulospäinsuuntautuneisuuden suhteen. Tulos sopii hyvin myös teoriaan. Ulospäinsuuntautuneita ihmisiä kuvataan aktiivisiksi ja seurallisiksi, mikä saa heidät viihtymään muiden ihmisten kanssa, kun introvertit ovat puolestaan sosiaalisissa tilanteissa vetäytyvämpiä. Samoin kuin avoimuus, tämä piirre voisi täten saada samankaltaiset ihmiset hakeutumaan toistensa seuraan suurentaen näin pariutumisen todennäköisyyttä. Kaikkien tutkimusten tulokset eivät kuitenkaan ole olleet piirteen suhteen yksimielisiä. Pariskuntien havaittiin Watsonin ym. (2004) tutkimuksessa poikkeavan toisistaan ulospäinsuuntautuneisuuden suhteen siten, että enemmän ulospäinsuuntautuneilla oli enemmän introvertit puolisoita. Voihan siis olla, että parisuhteen hyvinvoinnin kannalta puolisoita eivät saa olla piirteen suhteen liian samankaltaisia: kaksi äärimmäisen ulospäinsuuntautunutta voisivat kyllästyä toistensa seuraan, kun taas kaksi äärimmäisen introverttia eivät välttämättä koskaan edes kohtaaisi toisiaan.

Aikaisemmista tutkimuksista ja ensimmäisestä hypoteesista poiketen pariskuntien löydettiin olevan samankaltaisia myös sovinnollisuudessa sekä jonkin verran myös neuroottisuudessa. Tämä ei kuitenkaan ole yllättävää, sillä tutkimustulokset näiden kahden piirteen suhteen vaihtelevat huomattavasti enemmän kuin avoimuuden, tunnollisuuden ja ulospäinsuuntautuneisuuden (esim. Bleske-Rechek, Remiker & Baker, 2009; Rammstedt & Schupp 2008). Samoin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa, naisten todettiin kuitenkin olevan miehiä sovinnollisempia ja neuroottisempia. Persoonallisuuspiirteissä havaittujen sukupuolieroja voitaisiin ajatella heijastelevan

paitsi biologisia eroja naisten ja miesten välillä, myös kulttuurin mahdollisia vaikutuksia siihen, millaisiksi naiset ja miehet keskimäärin itsensä kokevat. Esimerkiksi neuroottisuuden alapiirteiden, kuten masentuneisuuden ja ahdistuneisuuden ilmaisemisen katsotaan sallittavammaksi naisille kuin miehille, mikä voi puolestaan vaikuttaa siihen, millaisiksi ihmiset itsensä määrittelevät piirteen suhteen. Vaikka naiset ja miehet vaikuttaisivat keskimäärin poikkeavan neuroottisuuden ja sovinollisuuden suhteen, näyttäisivät pariskunnat kuitenkin olevan piirteiden suhteen enemmän samankaltaisia kuin erilaisia. Sille, miksi pariskuntien havaittiin aikaisemmista tutkimuksista poiketen olevan samankaltaisia sovinollisuudessa ja neuroottisuudessa, voi olla useita syitä.

Ensinnäkin, vaikka persoonallisuuden piirteet määritellään ajallisesti suhteellisen pysyviksi, on esimerkiksi neuroottisuuden todettu vähenevän iän myötä (McCrae, ym., 1999). Tämän tutkimuksen aineisto koostui nimen omaan nuorista pienten lasten vanhemmista, ensimmäistä lastaan odottavista pariskunnista sekä yliopisto-opiskelijoista. Voi siis olla, että osallistujien ikä lisäsi havaittua samankaltaisuutta neuroottisuudessa, sillä nuoret ovat ylipäätään neuroottisempia kuin vanhemmat ihmiset. Toiseksi, Roberts, O'Donnell ja Robins (2004) löysivät yliopisto-opiskelijoilla tehdyssä tutkimuksessaan, että rooleja avioliittoa, perhettä ja työtä kohtaan ylläpitävät opiskelijat tulivat ajan mittaan sovinollisemmiksi ja tunnollisemmiksi. Vanhemmaksi tulemisen sekä valmistumiseen, ja siten työelämäänsä tähtäävän opiskelun voitaisiin ajatella vaikuttavan juuri roolien ylläpitämisen kautta mahdollisen sovinollisuuden samankaltaisuuden korostumiseen. Tutkimuksissa olisi siis hyvä käyttää mahdollisimman paljon eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia pariskuntia sisältäviä aineistoja.

Pariskuntien samankaltaisuus avoimuudessa, tunnollisuudessa, ulospäinsuuntautuneisuudessa ja sovinollisuudessa ei aikaisempien tutkimusten osittaisesta ristiriitaisuudesta huolimatta ole kovin yllättävää, sillä näiden piirteiden voidaan länsimaisen kulttuurin perspektiivistä ajatella olevan positiivisia ja haluttavia. Sekä naisten että miesten onkin tutkimuksissa havaittu suosivan mielenkiintoisia, huomioonottavia, luotettavia ja uskollisia kumppaneita (Buss & Barnes, 1986). Persoonallisuuden piirteissä havaitun piirrekohtaisen samankaltaisuuden lisäksi tässä tutkimuksessa havaittiin aikaisemman tutkimustiedon suuntaisesti (Watson, ym., 2004), että vähemmän neuroottisilla ihmisillä oli ulospäinsuuntautuneempi ja tunnollisempi

puoliso. Tämä voisi tukea ajatusta siitä, että paremmin sopeutuneet ja psyykkisesti tasapainoiset ihmiset valikoivat puolisoikseen samanlaisia ihmisiä.

Samoin kuin aikaisemmissa tutkimuksissa (Luo, 2009; Watson, ym., 2004), pariskuntien persoonallisuuspiirteiden väliset yhteydet eivät tässä tutkimuksessa kuitenkaan olleet kovinkaan vahvoja. Tämä voisi viitata siihen, että vaikka pariskunnat ovat jossain määrin samankaltaisia persoonallisuuspiirteidensä suhteen, eivät piirteet kuitenkaan vaikuttaisi kovin voimakkaasti parinmuodostukseen. Eniten samankaltaisia pariskuntien havaittiin olevan avoimuudessa, mikä on tutkimuksissa liitetty korkeampaan koulutukseen sekä määritelmänsä kautta asenteisiin ja arvoihin (McCrae, ym., 2008). Avoimuus kuvaakin yksilöllisiä eroja uusien ideoiden ja kokemusten arvostuksessa, älyllisessä uteliaisuudessa sekä mielikuvituksessa. Avoimuudella voidaan täten nähdä yhtymäkohtia arvojen motivaatioulottuvuuksille itsensä ylittäminen ja avoimuus muutokselle. Pariskuntien havaittiinkin tässä tutkimuksessa olevan samankaltaisia arvojen motivaatioulottuvuuksien suhteen ja erityisen samankaltaisia universalismin arvostuksen suhteen. Universalismin arvotyyppin on tutkimuksissa löydetty olevan yhteydessä erityisesti avoimuuden ja sovinollisuuden persoonallisuuspiirteisiin (Dollinger, ym., 1996; Luk & Bond, 1993; Olver & Mooradian, 2003; Roccas, ym., 2002), joiden suhteen pariskuntien myös havaittiin tässä tutkimuksessa olevan samankaltaisia. Pariskuntien löydettiin olevan samankaltaisia myös perinteiden ja yhdenmukaisuuden arvostuksen suhteen. Nämä arvotyyppit on tutkimuksissa yhdistetty puolestaan tunnollisuuden persoonallisuuspiirteeseen, jonka suhteen pariskunnat olivat tässä tutkimuksessa myös samankaltaisia.

Tämä on mielenkiintoista, sillä arvot määritellään viiden faktorin persoonallisuusteoriassa persoonallisuuden piirteiden ilmentymiksi (McCrae & Costa, 1996). Pariskuntien havaittiinkin olevan samankaltaisia erityisesti niiden arvojen suhteen, joihin teoreettisessa yhteydessä olevien persoonallisuuspiirteiden suhteen he olivat myös erityisen samankaltaisia. Tämä voisi osittain selittää sitä, miksi arvojen samankaltaisuus oli pariskunnilla hieman persoonallisuuspiirteiden samankaltaisuutta voimakkaampaa. Tämän tutkimuksen tulokset antavat täten tukea arvoissa ja persoonallisuuspiirteissä tutkimuksissa havaituille yhteyksille (esim. Roccas, ym., 2002; Watson, 2000; Yik & Russell, 2001).

4.2. PARISKUNTIEN ARVOJEN SAMANKALTAISUUS

Pariskuntien arvojen samankaltaisuutta on tutkittu hyvin vähän ja arvojen määritelmät poikkeavat huomattavasti tutkimusten välillä. Tämän tutkimuksen tärkeimmät tulokset koskevatkin pariskuntien Schwartzin arvoteorian (1992, Schwartz, ym., 2012) mukaisten arvojen samankaltaisuutta. Samoin kuin persoonallisuuspiirteiden suhteen, havaittiin tässä tutkimuksessa, etteivät ihmiset vaikuttaisi valikoivan kumppaneikseen arvojen suhteen täysin satunnaista tai erilaista ihmistä. Tulokset vastaavat pääosin asetettuja hypoteeseja tukien myös suurilta osin aiempaa tutkimusta (esim. Gaunt, 2006; Watson, ym., 2004) sekä teoriaa (Schwartz, 1992; Schwartz, ym., 2012). Kun arvoja tarkasteltiin kahdella korkeammalle tasolle asettuvalla motivaatioulottuvuudella, pariskuntien havaittiin toisen hypoteesin mukaisesti olevan samankaltaisia sekä säilyttämisen että itsensä ylittämisen suhteen. Tämä sopii hyvin yksittäisiä arvoja koskeviin tuloksiin, sillä puolisoiden havaittiin olevan samankaltaisia näille motivaatioulottuvuuksille asettuvissa arvoissa.

Pariskuntien havaittiin toisen hypoteesin mukaisesti olevan samankaltaisia 10 arvotyyppistä itsensä ylittämisen motivaatioulottuvuudelle asettuvissa universalismin ja hyvántahtoisuuden arvoissa. Lisäksi pariskuntien todettiin olevan samankaltaisia motivaatioulottuvuudelle avoimuus muutokselle sijoittuvan itseohjautuvuuden suhteen. Tulokset tukevat näin myös arvoteoriaa (Schwartz, 1992). Universalismi määritellään teoriassa kaikkien ihmisten ja luonnon arvostamiseksi ja suvaitsemiseksi, ja universalismia arvostavien ihmisten voitaisiin ajatella suhtautuvan avoimesti, mielenkiinnolla ja kunnioittaen kaikkia ihmisiä ja ympäristöään kohtaan. Hyvántahtoisuus taas määritellään läheisten hyvinvoinnin säilyttämiseksi ja varmistamiseksi, ja hyvántahtoisuutta arvostavien ihmisten voitaisiin ajatella suhtautuvan välittävästi ja tukevasti läheisiään kohtaan. Näitä teoriassa rinnakkain asettuvia arvoja yhdistääkin motivaationaalinen painotus epäitsekkäisiin intresseihin ja muiden hyvinvoinnin edistämiseen. Itseohjautuvuus puolestaan määritellään itsenäiseksi ajatteluksi ja toiminnaksi, ja sitä arvostavien ihmisten voitaisiin ajatella pyrkivän itsestään määräämiseen ja uusien asioiden oppimiseen. Itseohjautuvuus asettuu teoriassa universalismin rinnalle ja nämä kaksi arvoa jakavatkin motivaation painottumisen omaan harkintakykyyn luottamiseen.

Toisen hypoteesin mukaisesti pariskuntien havaittiin olevan samankaltaisia 10 arvotyyppissä myös säilyttämisen motivaatioulottuvuudelle asettuvien perinteiden, yhdenmukaisuuden ja turvallisuuden suhteen. Perinteet määritellään oman kulttuurin tapojen ja ideoiden kunnioittamiseksi sekä säilyttämiseksi, ja perinteitä arvostavan ihmisen voitaisiin ajatella pyrkivän ylläpitämään olemassa olevia käytäntöjä. Yhdenmukaisuus puolestaan määritellään muille haitallisesta ja sosiaalisia odotuksia rikkovasta toiminnasta pidättäytymiseksi. Yhdenmukaisuutta arvostavan ihmisen voitaisiinkin ajatella pyrkivän toimimaan normien mukaisesti ja noudattamaan yhteisiä sääntöjä. Myös nämä tulokset tukevat teoriaa, jonka mukaan nämä rinnakkaiset arvot jakavat motivaatioperustan, jolle on keskeistä sosiaalisille odotuksille alistuminen. Turvallisuus taas määritellään yksilön, hänen suhteidensa sekä yhteiskunnan harmoniaksi, ja turvallisuutta arvostavan ihmisen voitaisiin ajatella pyrkivän suojaamaan itseään ja ympäristöään vaaratekijöiltä. Turvallisuusarvo asettuu teoriassa sekä perinteiden että yhdenmukaisuuden arvojen rinnalle jakaen niiden kanssa varmuutta antavien käytäntöjen ja järjestyksen säilyttämisen motivaatioperustan.

Pariskuntien havaittiin toisen hypoteesin mukaisesti olevan 10 arvotyyppissä samankaltaisia myös motivaatioulottuvuuksien itsensä korostaminen ja avoimuus muutokselle välimaastoon asettuvassa hedonismin arvossa, joka määritellään nautinnon ja aistillisen tyydytyksen arvostamiseksi. Hedonismia arvostavan ihmisen voitaisiin ajatella pyrkivän hankkimaan mielihyvän kokemuksia. Toisesta hypoteesista poiketen pariskuntien havaittiin olevan samankaltaisia suoriutumisen arvostuksessa. Tämä ei kuitenkaan ole kovin yllättävää, sillä suoriutuminen asettuu teoriassa hedonismin rinnalle itsensä korostamisen motivaatioulottuvuudelle jakaen tämän kanssa itsekeskeisen tyydytyksen motivationaalisen painotuksen. Suoriutuminen määritellään sosiaalisten standardien mukaisten saavutusten tavoitteluksi, ja sitä arvostavien henkilöiden voitaisiin ajatella pyrkivän tähtäävän toiminnassaan mahdollisimman hyviin suorituksiin. Pariskuntien todettiin toisesta hypoteesista poiketen olevan samankaltaisia myös teoriassa suoriutumisen rinnalle itsensä korostamisen motivaatioulottuvuudelle asettuvan vallan arvostuksen kanssa. Valta määritellään sosiaalisen statuksen ja kunnioituksen sekä hallitsemisen arvostamiseksi, ja tätä tärkeänä pitävän ihmisen voitaisiin ajatella pyrkivän varmistamaan valtaa turvaavat resurssit. Valta jakaakin

suoriutumisen kanssa sosiaalisen ylemmyyden motivaatioperustan, eikä pariskuntien samankaltaisuus vallan arvostuksen suhteen ole täten yllättävää.

Tämän tutkimuksen tulokset sopivat täten hyvin arvoteoriaan, sillä arvot ovat määritelmänsä mukaan keskinäisellä suhteellisella tärkeydellään toimintaa motivoivia ja tämän toiminnan sekä ihmisten arvioinnin kriteereinä toimivia. Esimerkiksi juuri valta toimii sitä arvostavalle ihmiselle sen tavoittelua motivoivana ja näin vallan saavuttamiseen pyrkivää toimintaa lisäävänä. Tämä voi persoonallisuuspiirteiden tapaan saattaa esimerkiksi juuri valtaa arvostavia ihmisiä samoihin ympäristöihin. Koska arvot toimivat lisäksi standardeina muiden ihmisten arvioinnissa, voivat samoja asioita arvostavat ihmiset myös aktiivisesti valikoitua toistensa kumppaneiksi. Tällöin yhteinen arvomaailma toimii molempien puolisoitten toimintaa samaan suuntaan ohjaavana ja motivaation kautta yhteisiä päämääriä tarjoavana.

Tätä ajatusta tukee se, että 10 arvotyyppissä todetun arvokohtaisen samankaltaisuuden lisäksi puolisoitten arvojen havaittiin noudattavan teoriassa määriteltä, arvojen sisällöstä seuraavaa rakennetta siten, että puolisoitten arvot eivät olleet keskenään ristiriidassa. Enemmän universalismia arvostavien ihmisten kumppanien todettiin arvostavan vähemmän kyseisen arvotyyppin kanssa ristiriidassa olevia vallan ja perinteiden arvotyyppisiä. Enemmän suoriutumista arvostavien ihmisten kumppanien puolestaan havaittiin arvostavan kyseisen arvotyyppin kanssa sopusoinnussa olevaa vallan arvotyyppiä. Löydös on parisuhteen harmonisuuden kannalta merkittävä, sillä ristiriidoilla voi olla parisuhteelle tuhoisia vaikutuksia. Onkin esitetty, että samojen asioiden arvostaminen tukee suhteiden sopusointua (Chambers, Baron & Inman, 2006; Edwards & Cable, 2009), kun taas eri asioiden arvostaminen vahvistaa kokemusta eri puolilla olemisesta (Kouzakova, Ellemers, Hanrick & Scheepers, 2012).

Vaikka tulokset 10 arvotyyppin suhteen olivat pääosin toisen hypoteesin mukaisia, poikkesivat tämän tutkimuksen löydökset hieman aikaisemmista. Gaunt (2006) havaitsi tutkimuksessaan pariskuntien olevan samankaltaisia erityisesti perinteiden arvostuksen suhteen, kun tässä tutkimuksessa pariskuntien havaittiin olevan eniten samankaltaisia universalismin suhteen. Tämä ero tutkimustuloksissa voi heijastella mahdollisia kulttuurisia eroja. Koulutuksen todettiin Schwartzin (2006) tutkimuksessa vähentävän perinteiden arvostusta ja lisäävän universalismin arvostusta erityisesti yliopistokoulutetuilla. Vaikka Gauntin tutkimukseen osallistuneet pariskunnat olivat

suhteellisen korkeasti koulutettuja, olivat he otos uskonnollisesta yhteisöstä.

Uskonnollisten ihmisten on tutkimuksissa todettu arvostavan perinteitä ja pariutuvan toisen uskontoa ja siten perinteitä arvostavan yksilön kanssa (Gaunt, 2006; Lindeman & Verkasalo, 2005). Tämä voi osin selittää Gauntin (2006) tutkimuksessa havaittua pariskuntien samankaltaisuutta erityisesti perinteiden arvostuksessa.

Tähän tutkimukseen osallistuneet puolestaan olivat huomattavasti enemmän koulutettuja kuin kantaväestö, joten universalismin arvostamisen voitaisiin ajatella olevan heidän keskuudessaan keskimääräistä yleisempää. Schwartz ja Bardi (2001) havaitsivat lisäksi lähes kaikkien ihmisten arvostavan universalismia. Onkin siis hyvin mahdollista, että pariskuntien samankaltaisuus universalismissa selittyy osittain kaikille ihmisille yleisellä arvolla. Mikäli tässä tutkimuksessa käytetyssä aineistossa universalismia todellakin arvostettiin keskimääräistä enemmän, voisi pariskuntien samankaltaisuutta tämän arvon suhteen selittää osaltaan myös sen suurempi esiintyvyys. Tämä ei kuitenkaan täysin selitä tämän tutkimuksen tuloksia, sillä on huomioitava, että universalismin arvostuksen havaittiin vaihtelevan satunnaisesti ihmisten välillä ja samansuuntaisesti kumppanien välillä.

Pariskuntien samankaltaisuudesta Schwartzin 19 arvotyyppissä ei ole saatavilla aikaisempaa tutkimustietoa, joten tämän tutkimuksen tulokset ovat niiden suhteen täysin uusia. Vaikka tulokset sopivat laajoilta osin teoriaan ja vähäisiin 10 arvotyyppiä koskeviin aikaisempiin tutkimustuloksiin, on täsmällisempi samankaltaisuuden syiden ja parinvalinnan pohdinta 19 arvotyyppien kohdalla osin pelkkää spekulointia. Tämän tutkimuksen tulokset tarkentavat kuitenkin mielenkiintoisella tavalla pariskuntien arvojen samankaltaisuudesta muodostuvaa kuvaa.

Pariskuntien havaittiin olevan samankaltaisia kolmannen hypoteesin mukaisesti molemmissa yhdenmukaisuuden ja itseohjautuvuuden tarkennetuissa arvotyypeissä. Nämä tarkennetut arvotyyppit eivät siis fokuoineet pariskuntien samankaltaisuudesta muodostuvaa samalla tavalla kuin muut tarkennetut arvotyyppit. Vaikuttaisi siis siltä, että pariskunnat ovat samankaltaisia molempien näiden arvojen tarkennettujen arvotyyppien suhteen. Kolmannen hypoteesin mukaisesti pariskuntien havaittiin olevan samankaltaisia myös hedonismin ja perinteiden arvotyypeissä sekä kaikissa universalismin tarkennetuissa arvotyypeissä. Vaikka pariskuntien havaittiin olevan samanlaisia kaikilla universalismin

tarkennetuilla arvotyypeillä, on samankaltaisuuden painottuminen erityisesti luonnon säilyttämisen arvostukselle kiinnostavaa. Tälle tulokselle voi olla useita syitä.

Ensinnäkin, luonnon arvostaminen voi näkyä monella tapaa ihmisen toiminnassa, kuten esimerkiksi ympäristöystävällisyyteen pyrkivässä pukeutumisessa, ruokavaliossa, kulkuvälineiden käytössä ja kodinhoidossa. Tämä voi muovata ihmisen elintapoja kokonaisvaltaisesti sellaisiksi, että liian suuret erot luonnon arvostuksessa tekevät parisuhteeseen kuuluvan rinnakkainelon lähes mahdottomaksi. Tätä ajatusta tukevat pariskuntien 19 arvossa löydetty ja arvoteorian mukaiset yhteydet. Luontoa ja välittämistä arvostavien naisten kumppaneiden havaittiin arvostavan vähemmän tämän arvon kanssa ristiriidassa olevan vallan arvotyypeistä erityisesti resursseja sekä enemmän tämän arvon kanssa sopusoinnussa olevan itseohjautuvuuden arvotyypeistä erityisesti ajattelua. Arvotyyppiä valta-resurssit arvostavien miesten puolisoitten havaittiin puolestaan arvostavan vähemmän tämän arvon kanssa ristiriidassa olevan universalismin arvotyypeistä erityisesti välittämistä. Kuten aiemmin todettiin, tämä on parisuhteen harmonisuuden kannalta merkittävää. Pariskuntien voimakas samankaltaisuus luonnon arvostuksen suhteen voi toiseksi heijastella myös mahdollista kulttuurin muutosta ympäristöystävällisempään suuntaan. Nykyään yhä useammat ihmiset ovat alkaneet kiinnittämään huomiota elintapojensa ekologisuuteen ja pitämään asiaa tärkeänä. Voi siis olla, että ihmisten arvoprioriteeteissa on tapahtumassa muutos universalismin luonto-arvotyyppien suhteen. Koska aiheesta ei vielä ole olemassa tutkimustietoa, on tämä kuitenkin pelkkää spekulointia.

Universalismin tarkennettujen arvotyyppien lisäksi myös turvallisuuden ja vallan arvotyyppitarkensivat pariskuntien samankaltaisuudesta muodostuvaa kuvaa. Pariskuntien havaittiin olevan samankaltaisia kolmannelle hypoteesille poiketen vallan arvotyypeistä erityisesti resurssien arvostuksessa sekä turvallisuuden tarkennetuista arvotyypeistä vain yhteiskunnallinen-arvotyyppissä. Tulokset koskien valtaa ja erityisesti sen resurssit-arvotyyppiä ovat mielenkiintoisia. Vaikuttaisi nimittäin siltä, että pariskunnat ovat samankaltaisia sen suhteen, kuinka tärkeänä he pitävät omaisuutta ja varallisuutta. Samoin kuin luonnon säilyttämisen arvostamisen, myös resurssien arvostamisen voitaisiin ajatella vaikuttavan yksilöiden elämäntyyliin ja elintapoihin. Samankaltaisuuden resurssien arvostamisessa voitaisiin näin ajatella tukevan pariskuntien yhteisiä päämääriä. Tulos voi osittain liittyä myös tässä tutkimuksessa käytetyn aineiston ominaisuuksiin, sillä

tutkittavat olivat pääosin pienten lasten vanhempia tai ensimmäistä lastaan odottavia pariskuntia. Vaikka arvot määritellään suhteellisen pysyviksi, voitaisiin vanhemmaksi tuleminen mahdollisesti ajatella lisäävän resurssien tarvetta lapsen kehityksen turvaamiseksi.

Turvallisuuden arvostamisen suhteen vaikuttaisi puolestaan siltä, että nimenomaan yhteiskunnallisen turvallisuuden arvostaminen yhdistäisi pariskunnan osapuolia. Koska arvojen ajatellaan motivoivan toimintaa ja toimivan standardeina ihmisten arvioinnissa, voi toiminnan näkyvyys vaikuttaa pariutumiseen. Voi olla, että turvallisuuden tarkennetuista arvotyypeistä yhteiskunnallisen turvallisuuden arvostaminen motivoi näkyvämpää toimintaa, mielipiteitä ja asenteita kuin henkilökohtaisen turvallisuuden arvostaminen. Näkyvämmät mielipiteet ja toiminta voivat puolestaan helpommin tuottaa sopusointua samaa asiaa arvostavien ihmisten keskuudessa ja luoda siten tunteen samalla puolella olemisesta. Yhteiskunnallisen turvallisuuden voidaan ajatella mahdollisesti heijastavan myös tällä hetkellä vallitsevaa, kansainvälisesti epävarmaa poliittista tilannetta.

Kolmannesta hypoteesista poiketen pariskuntien havaittiin olevan jonkin verran samankaltaisia myös sen suhteen, kuinka tärkeänä he pitivät vaatimattomuuden ja maineen arvotyyppejä. Nämä arvotyypit liittyvän nöyryyden ja julkisen kuvan ylläpitämiseen ja niiden samankaltaisuuden voitaisiin ajatella mahdollisesti myös lisäävän parisuhteen harmoniaa.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voitaisiin ajatella, että tiettyjä arvoja tärkeinä pitävät ihmiset kaihtaisivat vastakkaisesti toimivia ihmisiä pyrkien kanssakäymiseen samalla tavalla ajattelevien ihmisten kanssa. Samankaltaisuuden arvoissa voitaisiin näin ajatella toisaalta lisäävän parisuhteen muodostamisen todennäköisyyttä ja toisaalta suhteen kestävyyttä. Ristiriidan arvojen suhteen voitaisiin puolestaan ajatella lisäävän parisuhteen erimielisyyksiä ja täten eron todennäköisyyttä. Ajatusta tukee se, että vaikka naisten ja miesten havaittiin keskimäärin eroavan useimpien arvojen suhteen mahdollisesti sukupuolirooleista ja/tai biologisista eroista johtuen, todettiin puolisoiden kuitenkin olevan niiden arvostuksessa samankaltaisia keskimääräisistä sukupuolirooleista huolimatta. Tämän voitaisiin ajatella viittaavan siihen, että arvomaailman samankaltaisuudella on merkitystä parinvalinnassa.

4.3. TUTKIMUKSEN RAJOITTEET

Tämän tutkimuksen aineisto oli poikittaisotos suhteellisen vähän aikaa yhdessä olleista nuorista pienten lasten vanhemmista, ensimmäistä lastaan odottavista pariskunnista sekä yliopisto-opiskelijoista ja heidän puolisoistaan. Tutkimukseen osallistuneet olivat lisäksi huomattavasti koulutetumpia kuin kantaväestö. Pariskuntien samankaltaisuutta olisi tulevaisuudessa tärkeää tutkia käyttäen monipuolisesti erilaisia ihmisiä sisältäviä ja pitkäaikaisotoksista koostuvia aineistoja. Tulevissa tutkimuksissa tulisi myös huomioida, että tutkimuksiin osallistuvat ovat yleensä keskimääräistä vähemmän neuroottisia sekä enemmän tunnollisia ja sovinollisia (Lönqvist, ym., 2007). Lisäksi samankaltaisuuden tutkimuksessa tulisi huomioida myös stereotyyppi- ja kattoefektit, eli se tosiasia, että ihmiset ovat keskimäärin aina jonkin verran samankaltaisia keskenään. Jotta voitaisiin poissulkea näiden efektien vaikutus, tulisi oikeita pariskuntia tulevissa tutkimuksissa verrata satunnaisesti valituista naisista ja miehistä muodostettuihin pareihin. Samankaltaisuutta voisi olla hyödyllistä tutkia myös vertaamalla puolisoiden itsearvioita toisistaan tekemiin arvioihin, sillä ihmiset voivat pyrkiä vastaamaan itsearviointeihin korostetun positiivisesti.

Lisäksi, pariskuntien samankaltaisuutta persoonallisuuspiirteissä tarkasteltiin tässä tutkimuksessa vain pääpiirteiden tasolla. Jotta pariskuntien persoonallisuuspiirteistä voitaisiin saada mahdollisimman tarkka kuva, tuli samankaltaisuutta tarkastella tulevissa tutkimuksissa alapiirteiden tasolla (Costa, ym., 2001).

Tässä tutkimuksessa oli myös tilastollisiin menetelmiin liittyviä heikkouksia. Tässäkin tutkimuksessa käytettyjä perinteisiä tilastollisia menetelmiä, kuten korrelaatioita on kritisoitu, sillä ne eivät huomioi pariskunnan osapuolien vastausten keskinäistä riippuvuutta ja pariskuntatason samankaltaisuutta (Kenny, Kashy & Cook, 2006; Luo & Klohnen, 2005). Koska perinteiset tilastoanalyysit, kuten korrelaatioanalyysi vaativat riippumattomuusoletuksen voimassaoloa, eikä pariskunnan osapuolia voida pitää aidosti toisistaan riippumattomina, tulisi tulevissa pariskuntien samankaltaisuutta käsittelevissä tutkimuksissa käyttää esimerkiksi riippuvuuden huomioivia lineaarisia sekamalleja.

4.4. YHTEENVETO JA SUOSITUKSET

Tämän tutkimuksen tulokset vastasivat pääosin asetettuja hypoteeseja, aikaisempien tutkimusten tuloksia sekä persoonallisuus- ja arvoteorioita. Tulosten perusteella vaikuttaisi siis siltä, että naiset ja miehet eivät päädy keskenään parisuhteisiin täysin sattumanvaraisesti, vaan että persoonallisuuspiirteet ja arvot ohjaisivat ainakin jossain määrin parinmuodostusta. Runoilija Alexander Smith (1863) ei siis tämän tutkimuksen tulosten perusteella ollut kovinkaan väärässä todetessaan viehätyksen kumpuavan samankaltaisuuden kokemuksesta. Näyttäisi siltä, että arvojen samankaltaisuus ohjaisi parinmuodostusta persoonallisuuspiirteitä hieman voimakkaammin ainakin eri sukupuolta olevilla pariskunnilla.

Tämän tutkimuksen aineiston perusteella ei valitettavasti voitu tehdä päätelmiä samankaltaisuuden syistä tai samaa sukupuolta olevien pariskuntien samankaltaisuudesta. Tulevan tutkimuksen haasteena onkin ensinnäkin selvittää, ovatko myös samaa sukupuolta olevat pariskunnat samankaltaisia arvojen ja persoonallisuuspiirteiden suhteen, toiseksi, miksi pariskunnat ovat samankaltaisia erityisesti arvojen suhteen sekä kolmanneksi miten arvot ja persoonallisuus vaikuttavat parinvalintaan.

LÄHTEET

- Allport, G. W. (1938). *Personality: a psychological interpretation*. Lontoo: Constable.
- Bilsky, W. & Schwartz, S. H. (1994). Values and personality. *European Journal of Personality*, 8(3), 163-181.
- Bleske-Rechek, A., Remiker, M. W. & Baker, J. (2009). Similar from the start: Assortment in young adult dating couples and it's link to relationship stability over time. *Individual Differences Research*, 7(3), 142-158.
- Buss, D. M. (1985). Human mate selection: Opposites are sometimes said to attract, but in fact we are likely to marry someone who is similar to us in almost every variable. *American scientist*, 73(1), 47-51.
- Buss, D. M. & Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of personality and social psychology*, 50(3), 559-570.
- Caprara, G. V., Schwartz, S., Capanna, C., Vecchione, M. & Barbanelli, C. (2006). Personality and Politics: Values, Traits, and Political Choice. *Political Psychology*, 27(1), 1-28.
- Chambers, J. R., Baron, R. S. & Inman, M. L. (2006). Misperceptions in intergroup conflict Disagreeing about what we disagree about. *Psychological Science*, 17(1), 38-45.
- Chaplin, W. F., John, O. P. & Goldberg, L. R. (1988). Conceptions of states and traits: Dimensional attributes with ideals as prototypes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(4), 541-557.
- Cieciuch, J., Davidov, E., Vecchione, M. & Schwartz, S. (2014). A Hierarchical Structure of Basic Human Values in a Third-Order Confirmatory Factor Analysis. *Swiss Journal of Psychology*, 73(3), 177-182.
- Costa, P. T. & McCrae, R. R. (1992). *NEO PI-R Professional Manual*. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T. & McCrae, R. R. (2001). A theoretical context for adult temperament. In T. D. Wachs, & G. A. Kohnstamm, *Temperament in context* (pp. 1-21). Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.
- Costa, P. T., Terraciano, A. & McCrae, R. R. (2001). Gender Differences in Personality Traits Across Cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 322-331.

- Dollinger, S. J., Leong, F. T. & Ulicni, S. K. (1996). On Traits and Values: With Special Reference to Openness to Experience. *Journal of Research in Personality*, 30(1), 23-41.
- Donnellan, M. B., Larsen-Rife, D. & Conger, R. D. (2005). Personality, family history, and competence in early adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(3), 562-576.
- Dush, C. M. & Amato, P. R. (2005). Consequences of relationship status and quality for subjective well-being. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22(5), 607-627.
- Dyrenforth, P. S., Kashy, D. A., Donnellan, M. B. & Lucas, R. E. (2010). Predicting relationship and life satisfaction from personality in nationally representative samples from three countries: The relative importance of actor, partner, and similarity effects. *Journal of Personality and Social Psychology*, 99(4), 690-702.
- Edwards, J. R. & Cable, D. M. (2009). The value of value congruence. *Journal of Applied Psychology*, 94(3), 654-677.
- Epstein, E. & Guttman, R. (1984). Mate selection in man: Evidence, theory, and outcome. *Social Biology*, 31(3-4), 243-278.
- Feingold, A. (1994). Gender differences in personality: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 429-456.
- Figueredo, A. J., Sefcek, J. A. & Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences*, 41(3), 431-441.
- Fiske, D. W. (1949). Consistency of the factorial structures of personality ratings from different sources. *Journal of abnormal psychology*, 44(3), 329-344.
- Funder, D. C. (2012). Accurate Personality Judgment. *Current Directions in Psychological*, 21(3), 177-182.
- Gaunt, R. (2006). Couple Similarity and Marital Satisfaction: Are Similar Spouses Happier? *Journal of Personality*, 74(5), 1401-1420.
- Glicksohn, J. & Golan, H. (2001). Personality, cognitive style and assortative mating. *Personality and Individual Differences*, 30(7), 1199-1209.
- Goldberg, L. R. (1993). The structure of phenotypic personality traits. *American Psychologist*, 48(1), 26-34.
- Han, K., Weed, N. C. & Butcher, J. N. (2003). Dyadic agreement on the MMPI-2. *Personality and Individual Differences*, 35(3), 603-615.

- Helkama, K. & Seppälä, T. (2004). Arvojen muutos Suomessa 1980-luvulta 2000-luvulle. *Artikkelikokoelmassa tutkimushankkeesta Sosiaaliset innovaatiot, yhteiskunnan uudistumiskyky ja taloudellinen menestys*. Helsinki: Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.
- Humbad, M. N., Donnellan, M. B., Iacono, W. G., McGue, M. & Burt, S. A. (2010). Is spousal similarity for personality a matter of convergence or selection? *Personality and individual differences*, 49(7), 827-830.
- Jang, K. L., McCrae, R. R., Angleitner, A., Riemann, R. & Livesley, W. J. (1998). Heritability of facet-level traits in a cross-cultural twin sample: Support for a hierarchical model of personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1556-1565.
- Jensen-Campbell, L. A., Adams, R., Perry, D. G., Workman, K. A., Furdella, J. Q. & Egan, S. K. (2002). Agreeableness, Extraversion, and Peer Relations in Early Adolescence: Winning Friends and Deflecting Aggression. *Journal of Research in Personality*, 36(3), 224-251.
- John, O. P., Naumann, L. P. & Soto, C. J. (2008). Paradigm shift to the integrative big five trait taxonomy. In O. P. John, R. W. Robins, & L. A. Pervin, *Handbook of personality: Theory and research* (3 ed., pp. 114-158). New York: The Guilford Press.
- Karney, B. R. & N, B. T. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological bulletin*, 118(1), 3-34.
- Kelly, E. L. & Conley, J. J. (1987). Personality and compatibility: A prospective analysis of marital stability and marital satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 27-40.
- Kenny, D. A., Kashy, D. A. & Cook, W. L. (2006). *Dyadic data analysis*. New York: The Guilford Press.
- Klohnen, E. C. & Mendelsohn, G. A. (1998). Partner Selection for Personality Characteristics: A Couple-Centered Approach. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24(3), 268-278.
- Konstabel, K., Lönnqvist, J.-E., Leikas, S., García Velázquez, R., Qin, H., Verkasalo, M. & Walkowitz, G. (2015). Julkaisematon käsikirjoitus. Measuring single constructs by single items: Constructing an even shorter version of the "Short Five" personality inventory. *PLOS ONE*, 68-687.

- Kouzakova, M., Ellemers, N., Hanrick, F. & Scheepers, D. (2012). The implications of value conflict: How disagreement on values affects self-involvement and perceived common ground. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38(6), 798-807.
- Lindeman, M. & Verkasalo, M. (2005). Measuring Values With the Short Schwartz's Value Survey. *Journal of Personality Assessment*, 85(2), 170-178.
- Lipsanen, J. (2015). R-ohjelmistopaketti "rho".
- Luk, C. L. & Bond, M. H. (1993). Personality variation and values endorsement in Chinese university students. *Personality and Individual Differences*, 14(3), 429-437.
- Luo, S. (2009). Partner selection and relationship satisfaction in early dating couples: The role of couple similarity. *Personality and Individual Differences*, 47(2), 133-138.
- Luo, S. & Klohnen, E. C. (2005). Assortative Mating and Marital Quality in Newlyweds: A Couple-Centered Approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(2), 304-326.
- Lynn, R. & Martin, T. (1997). Gender differences in extraversion, neuroticism, and psychoticism in 37 nations. *The Journal of Social Psychology*, 137(3), 369-373.
- Lönnqvist, J. E. (2008). *NEO-PI-R persoonallisuusmittarin suomenkielisen käännöksen validointi*. Kansanterveyslaitos.
- Lönnqvist, J. E., Paunonen, S., Verkasalo, M., Leikas, S., Tuulio-Henriksson, A. & Lönnqvist, J. (2007). Personality characteristics of research volunteers. *European Journal of Personality*, 21(8), 1017-1030.
- McCrae, R. R. (1996). Social consequences of experiential openness. *Psychological Bulletin*, 120(3), 323-337.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1987). Validation of the five-factor model of personality across instruments and observers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 81-90.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1996). Toward a new generation of personality theories: Theoretical contexts of the five-factor model. In J. S. Wiggins, *The five-factor model of personality: Theoretical perspectives* (pp. 51-87). New York: The Guilford Press.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52(5), 509-516.

- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1999). A five-factor theory of personality. In L. Pervin, & O. P. John, *Handbook of personality* (2. painos ed., pp. 139-153). New York: The Guilford Press.
- McCrae, R. R., Costa, P. T., de Lima, M. P., Simões, A., Ostendorf, F., Angleitner, A., . . . Chae, J. H. (1999). Age differences in personality across the adult life span: parallels in five cultures. *Developmental psychology*, 35(2), 466-477.
- McCrae, R. R., Costa, P. T., Del Pilar, G. H., Rolland, J. P. & Parker, W. D. (1998). Cross-cultural assessment of the five-factor model the revised NEO personality inventory. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29(1), 171-188.
- McCrae, R. R., Costa, P. T., Ostendorf, F., Angleitner, A., Hřebíčková, M., Avia, M. D., . . . Smith, P. B. (2000). Nature Over Nurture: Temperament, Personality, and Life Span Development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(1), 173-186.
- McCrae, R. R., Martin, T. A., Hřebíčková, M., Urbánek, T., Boomsma, D. I., Willemsen, G. & Costa, P. (2008). Personality trait similarity between spouses in four cultures. *Journal of personality*, 76(5), 1137-1164.
- Norman, W. T. (1963). Toward an adequate taxonomy of personality attributes: Replicated factor structure in peer nomination personality ratings. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66(6), 574-583.
- Olver, J. M. & Mooradian, T. A. (2003). Personality traits and personal values: a conceptual and empirical integration. *Personality and Individual Differences*, 35(1), 109-125.
- Ozer, D. J. & Benet-Martínez, V. (2006). Personality and the prediction on consequential outcomes. *Annual Review of Psychology*, 57, 401-421.
- Rammstedt, B. & Schupp, J. (2008). Only the congruent survive – Personality similarities in couples. *Personality and Individual Differences*, 45(6), 533-535.
- Riemann, R., Angleitner, A. & Strelau, J. (1997). Genetic and Environmental Influences on Personality: A Study of Twins Reared Together Using the Self- and Peer Report NEO-FFI Scales. *Journal of Personality*, 65(3), 449-475.
- Roberts, B. W., Kuncel, N. R., Shiner, R., Caspi, A. & Goldberg, L. R. (2007). The power of personality: The comparative validity of personality traits, socioeconomic status, and cognitive ability for predicting important life outcomes. *Perspectives on Psychological Science*, 2(4), 313-345.
- Roberts, B. W., O'Donnell, M. & Robins, R. W. (2004). Goal and personality development. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87(4), 541-550.

- Roccas, S., Sagiv, L., Schwartz, S. H. & Knafo, A. (2002). The big five personality factors and personal values. *Personality and social psychology bulletin*, 28(6), 789-801.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Sagiv, L. & Schwartz, S. H. (2000). Value priorities and subjective well-being: direct relations and congruity effects. *European Journal Of Social Psychology*, 30(2), 177-198.
- Saucier, G. & Goldberg, L. (1996). The Language of Personality: Lexical Perspectives. In J. S. Wiggins, *The five factor model of personality* (pp. 21-50). New York: The Guilford Press.
- Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M. & Allik, J. (2008). Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 94(1), 168-182.
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in experimental social psychology*, 25(1), 1-65.
- Schwartz, S. H. (1994). Are There Universal Aspects in the Structure and Contents of Human Values? *Journal of Social Issues*, 50(4), 19-45.
- Schwartz, S. H. (2005a). Robustness and Fruitfulness of a Theory of Universals in Individual Values. In A. Tamayo, & J. Porto, *Valores e trabalho [Values and work]* (pp. 56-95). Brasilia: Editora Universidade de Brasilia.
- Schwartz, S. H. (2005b). Basic human values: Their content and structure across cultures. In A. Tamayo, & J. Porto, *Valores e trabalho [Values and work]* (pp. 54-56). Brasilia: Editora Universidade de Brasilia.
- Schwartz, S. H. (2006). Basic human values: Theory, measurement, and applications. *Revue française de sociologie*, 47(4), 249-288.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 11.
- Schwartz, S. H. & Bardi, A. (2001). Value hierarchies across cultures taking a similarities perspective. *Journal of cross-cultural psychology*, 32(3), 268-290.
- Schwartz, S. H. & Bilsky, W. (1987). Toward a universal psychological structure of human values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(3), 550-562.

- Schwartz, S. H. & Bilsky, W. (1990). Toward a theory of the universal content and structure of values: Extensions and cross-cultural replications. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(5), 878-891.
- Schwartz, S. H. & Rubel, T. (2005). Sex differences in value priorities: Cross-cultural and multimethod studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(6), 1010-1028.
- Schwartz, S. H., Cieciuch, J., Vecchione, M., Davidov, E., Fischer, R., Beierlein, C., . . . Konty, M. (2012). Refining the theory of basic individual values. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(4), 663-688.
- Schwartz, S. H., Melech, G., Lehmann, A., Burgess, S., Harris, M. & Owens, V. (2001). Extending the cross-cultural validity of the theory of basic human values with a different method of measurement. *Journal of cross-cultural psychology*, 32(5), 519-542.
- Shiota, M. N. & Levenson, R. W. (2007). Birds of a Feather Don't Always Fly Farthest: Similarity in Big Five Personality Predicts More Negative Marital Satisfaction Trajectories in Long-Term Marriages. *Psychology and Aging*, 22(4), 666-675.
- Smith, A. (1863). On the importance of a man to himself. In A. Smith, *Dreamthorp: a Book of Essays Written in the Country* (p. 174). Lontoo: Straham & Co.
- Tan, D. T. & Singh, R. (1995). Attitudes and attraction: A developmental study of the similarity–attraction and dissimilarity–repulsion hypotheses. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(9), 975-986.
- Tilastokeskus. (2013). *Helsingin kaupungin tietokeskuksen Tilastokeskukselle vuosittainen tekemä erillistilaus*. Helsinki: Julkaisematon.
- Tupes, E. C. & Christal, R. E. (1961). *Recurrent personality factors based on trait ratings*. Lackland Air Force Base. Texas: U.S. Air Force.
- Tyler, P. A. (1988). Assortative mating and human variation. *Science Progress* (1933-), 73(3), 451-466.
- Watson, D. (2000). *Mood and temperament*. New York: The Guilford Press.
- Watson, D., Hubbard, B. & Wiese, D. (2000). General Traits of Personality and Affectivity as Predictors of Satisfaction in Intimate Relationships: Evidence from Self- and Partner-Ratings. *Journal of Personality*, 68(3), 413-449.
- Watson, D., Klohnen, E. C., Casillas, A., Nus Simms, E., Haig, J. & Berry, D. S. (2004). Match Makers and Deal Breakers: Analyses of Assortative Mating in Newlywed Couples. *Journal of Personality*, 72(5), 1029-1068.

- Verkasalo, M., Lönnqvist, J. E., Lipsanen, J. & Helkama, K. (2009). European norms and equations for a two dimensional presentation of values as measured with Schwartz's 21-item portrait values questionnaire. *European Journal of Social Psychology*, 39(5), 780-792.
- Yik, M. S. & Russell, J. A. (2001). Predicting the Big Two of Affect from the Big Five of Personality. *Journal of Research in Personality*, 35(3), 247-277.

LIITE 1. RELIABILITEETTIENTEN LASKEMISEEN KÄYTETTY SURVO R -SYNTAKSI.

```
R CUR+1,CUR+1
```

```
install.packages("rho_1.0.tar.gz", repos = NULL, type="source")
```

```
R CUR+1,CUR+3
```

```
library(psych)
```

```
library(lavaan)
```

```
library(rho)
```

Esimerkkinä persoonallisuuden mitta-asteikoille laskettujen reliabiliteettien syntaksi:

```
R CUR+1,CUR+5
```

```
NEO.model <- ' Neuroottisuus =~ XN1 + XN2 + XN3 + XN4 + XN5 + XN6
```

```
      Ekstraversio =~ XE1 + XE2 + XE3 + XE4 + XE5 + XE6
```

```
      Avoimuus      =~ XO1 + XO2 + XO3 + XO4 + XO5 + XO6
```

```
      Sovinnollisuus =~ XA1 + XA2 + XA3 + XA4 + XA5 + XA6
```

```
      Tunnollisuus =~ XC1 + XC2 + XC3 + XC4 + XC5 + XC6 '
```

```
R CUR+1,CUR+2,CUR+4
```

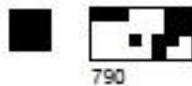
```
fit <- cfa(NEO.model, data=NMRELNEO)
```

```
summary(fit, fit.measures=TRUE, standardized=TRUE)
```

```
R CUR+1,CUR+1,CUR+4
```

```
rho.cfa(fit)
```

LIITE 2. XS5- JA PVQ-RR -MITTARIT.

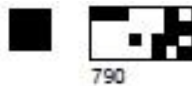
Vastaajakoodi

--	--	--	--	--

Arvioikaa, missä määrin seuraavat väitteet pätevät teihin. Rastittakaa sopivin vaihtoehto kuvauksen vieressä olevasta ruudukosta. Käyttäkää vastatessanne seuraavaa asteikkoa:

-3	-2	-1	0	1	2	3
Kuvaus on täysin väärä	Kuvaus on enimmäkseen väärä	Kuvaus on enemmän väärä kuin oikea	En tiedä, en osaa sanoa	Kuvaus on enemmän oikea kuin väärä	Kuvaus on enimmäkseen oikea	Kuvaus on täysin oikea
P01. Olen usein hermostunut, tunnen levottomuutta ja pelkoa sekä olen huolissani siitä, että asiat voivat mennä vikaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P02. Pidän ihmisistä; ystävystyn helposti ja olen ystävällinen ja avoin myös seurustellessani vieraiden kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P03. Minulla on vilkas mielikuvitus. Pidän kuvittelemisesta ja annan mielelläni ajatusteni vaeltaa vapaasti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P04. Luotan ihmisiin ja uskon, että he ovat enimmäkseen rehellisiä ja tahtovat hyvää.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P05. Olen järjestelmällinen ihminen ja pidän siisteydestä ja järjestyksestä. Haluan jokaisen asian olevan oikealla paikallaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P06. Olen tasapainoinen ihminen. Minua on vaikea saada pois tolaltani tai suututtaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P07. Jaan mieluiten taka-alalle. Annan usein toisten puhua tai päättää puolestani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P08. En pidä tunteita kovin tärkeitä. En enimmäkseen kiinnitä niihin kovin paljon huomiota.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P09. Uskon, että pelkällä rehellisyydellä ei pääse elämässä kovin pitkälle. Saatan joskus petkuttaa ja käyttää toisia hyväkseni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P10. Minusta tuntuu usein, etten ole tarpeeksi pystyvä tekemään jotakin. En ole kovin aikaansaava ja tehokas työssäni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P11. Minun on vaikea vastustaa kiusausta ja pitää haluni ja tunteeni kurissa. Teen joskus asioita, joita kadun myöhemmin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P12. Pidän siitä, kun saan tutustua ja seurustella monien ihmisten kanssa. Nautin seurasta. Mitä enemmän ihmisiä, sen parempi.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P13. Arvostan suuresti taiteita ja kauneutta. Musiikki, runous ja taide kiinnostavat minua paljon ja saan niistä syviä elämyksiä.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P14. En halua olla huomion keskipisteenä. Olen vaatimaton, enkä puhu mielelläni itsestäni enkä saavutuksistani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P15. Olen luotettava ja pidän kiinni moraalisisista periaatteistani. Pidän lupaukseni ja suoritan tehtäväni tunnollisesti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P16. Tunnen harvoin toivottomuutta ja yksinäisyyttä, enkä ole taipuvainen syylistämään itseäni turhaan. Olen yleisesti ottaen tyytyväinen itseäni ja elämäni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
P17. En etsi jännitystä enkä seikkailuja. En pidä riskeeraamisesta.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Liite 2. (jatkuu)

Vastaajakoodi

--	--	--	--	--

-3	-2	-1	0	1	2	3				
Kuvaus on täysin väärä	Kuvaus on enimmäkseen väärä	Kuvaus on enemmän väärä kuin oikea	En tiedä, en osaa sanoa	Kuvaus on enemmän oikea kuin väärä	Kuvaus on enimmäkseen oikea	Kuvaus on täysin oikea				
P18. En ole kiinnostunut abstrakteista, enkä teoreettisista asioista. Pidän ajatuksia, joita ei voi soveltaa käytännössä, ajan tuhlauksena.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P19. En ole yleensä kovin kiinnostunut toisten ihmisten ongelmista. Jotkut pitävät minua itsekkäänä ja oman edun tavoittelijana.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P20. En kykene pakottamaan itseäni tekemään sitä, mitä minun pitäisi tehdä. Lykkään usein epämiellyttäviä toimia eteenpäin ja jätän aloittamiani asioita kesken.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P21. Tunnen itseni usein avuttomaksi ja epäroivaksi, erityisesti hankalissa tilanteissa. Hätännyn helposti, kun tunnen, etten pärjää.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P22. Olen aktiivinen ja toimin mielelläni koko ajan. Tunnen usein suorastaan pursuavani energiaa.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P23. Kokeilen mielelläni erilaisten, outojen ja vieraidenkin asioiden tekemistä ja erilaisissa paikoissa käymistä. Pidän uutuudesta ja vaihtelusta.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P24. Tunnen myötätuntoa sellaisia ihmisiä kohtaan, joilla menee elämässä huonommin kuin minulla. Uskon, että jokainen ihminen on kunnioituksen arvoinen, ja että sosiaalipolitiikan pitäisi ottaa heikompiosaiset paremmin huomioon.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P25. Tiedän varmasti, mitä haluan saavuttaa, ja työskentelen kovasti saavuttaakseni sen.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P26. Tunnen oloni vapautuneeksi toisten seurassa, enkä yleensä häiriinny pilkkaamisesta enkä kiusallisista tilanteista.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P27. Olen pikemminkin vakava kuin hilpeä ihminen. Ylitsevuotavaa iloa olen tuntenut vain harvoin.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P28. Olen arvoitani melko perinteinen. Minua pidetään melko varautuneena muiden kulttuurien ja ihmisryhmien arvoja kohtaan.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P29. Olen uppiniskainen ja itsepäinen, ja ajaudun usein kiistoihin. Osoitan selvästi suuttumukseni, tai sen, etten pidä jostakusta.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3
P30. Toimin usein kiirehtien sekä miettimättä tekojeni ja päätöksieni seurauksia.				☐ -3	☐ -2	☐ -1	☐ 0	☐ 1	☐ 2	☐ 3

Seuraavassa kuvataan lyhyesti erilaisia ihmisiä. Lue jokainen kohta ja mieti, missä määrin kuvattu henkilö on tai ei ole samanlainen kuin sinä.

Laita rasti siihen ruutuun joka osoittaa kuinka samanlainen kuvattu henkilö on teidän kanssanne.

Liite 2. (jatkuu)

Vastaajakoodi

--	--	--	--	--

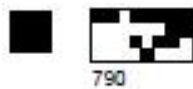
1 Täysin erilainen kuin minä	2 Melko erilainen kuin minä	3 Hieman samanlainen kuin minä	4 Melko samanlainen kuin minä	5 Samanlainen kuin minä	6 Aivan samanlainen kuin minä
RR01. Hänelle on tärkeää kehittää näkemyksensä itsenäisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
RR02. Hänelle on tärkeää, että hänen maansa on turvallinen ja vakaa.	☐	☐	☐	☐	☐
RR03. Hänelle on tärkeää pitää hauskaa.	☐	☐	☐	☐	☐
RR04. Hänelle on tärkeää välttää järkyttämistä muita ihmisiä.	☐	☐	☐	☐	☐
RR05. Hänelle on tärkeää, että yhteiskunnassa suojellaan heikkoja ja haavoittuvia.	☐	☐	☐	☐	☐
RR06. Hänelle on tärkeää, että ihmiset tekevät mitä hän käskää.	☐	☐	☐	☐	☐
RR07. Hänelle on tärkeää, ettei hän koskaan ajattele olevansa oikeutettu enempään kuin muut.	☐	☐	☐	☐	☐
RR08. Hänelle on tärkeää pitää huolta luonnosta.	☐	☐	☐	☐	☐
RR09. Hänelle on tärkeää, että kukaan ei koskaan häpäisisi häntä.	☐	☐	☐	☐	☐
RR10. Hänelle on tärkeää jatkuvasti etsiä erilaisia asioita, joita tehdä.	☐	☐	☐	☐	☐
RR11. Hänelle on tärkeää pitää huolta itselleen läheisistä ihmisistä.	☐	☐	☐	☐	☐
RR12. Hänelle on tärkeää, että hänellä on rahaa tehdä mitä ikina haluaa.	☐	☐	☐	☐	☐
RR13. Hänelle on hyvin tärkeää välttää sairauksia ja suojella terveyttään.	☐	☐	☐	☐	☐
RR14. Hänelle on tärkeää olla suvaitsevainen kaikenlaisia ihmisiä ja ihmisryhmiä kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐
RR15. Hänelle on tärkeää, ettei hän koskaan riko sääntöjä tai määräyksiä.	☐	☐	☐	☐	☐
RR16. Hänelle on tärkeää päättää itse omasta elämästään.	☐	☐	☐	☐	☐
RR17. Hänelle on tärkeää, että hänellä on elämässään kunnianhimoisia päämääriä.	☐	☐	☐	☐	☐
RR18. Hänelle on tärkeää säilyttää perinteiset arvot ja ajattelutavat.	☐	☐	☐	☐	☐
RR19. Hänelle on tärkeää, että hänen tuntemansa ihmiset voivat turvautua häneen täysin.	☐	☐	☐	☐	☐
RR20. Hänelle on tärkeää olla varakas.	☐	☐	☐	☐	☐
RR21. Luonnonsuojelutoimintaan osallistuminen on hänelle tärkeää.	☐	☐	☐	☐	☐
RR22. Hänelle on tärkeää olla koskaan ärsyttämättä ketään.	☐	☐	☐	☐	☐

Vastaajakoodi

--	--	--	--	--

1	2	3	4	5	6			
Täysin erilainen kuin minä	Melko erilainen kuin minä	Hieman samanlainen kuin minä	Melko samanlainen kuin minä	Samanlainen kuin minä	Aivan samanlainen kuin minä			
RR23. Hänelle on tärkeää muodostaa itse omat mielipiteensä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR24. Hänelle on tärkeää varjella omaa mainettaan.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR25. Hänelle on hyvin tärkeää auttaa itselleen tärkeitä ihmisiä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR26. Hänelle on tärkeää, että hänen elämänsä on turvallista ja varmalla pohjalla.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR27. Hänelle on tärkeää olla luotettava ja vakaa ystävä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR28. Hänelle on tärkeää ottaa riskejä jotka tekevät elämästä jännittävää.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR29. Hänelle on tärkeää, että hänellä on valtaa saada muut tekemään mitä hän tahtoo.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR30. Hänelle on tärkeää suunnitella tekemisensä itsenäisesti.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR31. Hänelle on tärkeää noudattaa sääntöjä myös silloin, kun kukaan ei ole näkemässä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR32. Hänelle on tärkeää olla todella menestyvä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR33. Hänelle on tärkeää noudattaa sukunsa tapoja tai uskonnon tapoja.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR34. Hänelle on tärkeää kuunnella ja ymmärtää ihmisiä, jotka ovat erilaisia kuin hän itse.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR35. Hänelle on tärkeää että valtio on kyllin vahva puolustaa kansalaisiaan.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR36. Hänelle on tärkeää nautinnollinen elämä ja sen ilot.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR37. Hänelle on tärkeää, että kaikilla maailman ihmisillä on tasavertaiset mahdollisuudet elämässä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR38. Hänelle on tärkeää olla nöyrä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR39. Hänelle on tärkeää ottaa itse selvää asioista.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR40. Hänelle on tärkeää kunnioittaa kulttuurinsa perinteisiä tapoja.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR41. Hänelle on tärkeää olla se, joka kertoo muille mitä tehdä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR42. Hänelle on tärkeää noudattaa kaikkia lakeja.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR43. Hänelle on tärkeää saada kaikenlaisia uusia kokemuksia.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR44. Hänelle on tärkeää omistaa kalliita tavaroita, jotka osoittavat hänen varallisuutensa.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6

790

Vastaajakoodi

--	--	--	--	--

1	2	3	4	5	6			
Täysin erilainen kuin minä	Melko erilainen kuin minä	Hieman samanlainen kuin minä	Melko samanlainen kuin minä	Samanlainen kuin minä	Aivan samanlainen kuin minä			
RR45. Hänelle on tärkeää suojella luontoa ja ympäristöä tuhoutumiselta tai saastumiselta.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR46. Hänelle on tärkeää käyttää hyväkseen jokainen mahdollisuus huvitteluun.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR47. Hänelle on tärkeää huolehtia itsellensä tärkeiden ihmisten kaikkien tarpeiden täyttämisestä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR48. Hänelle on tärkeää, että ihmiset tunnustavat hänen saavutuksensa.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR49. Hänelle on tärkeää, ettei häntä koskaan nöyryytetä.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR50. Hänelle on tärkeää, että hänen maansa puolustaa itseään kaikkia uhkia vastaan.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR51. Hänelle on tärkeää olla koskaan suututtamasta muita.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR52. Hänelle on tärkeää välttää kaikkea vaarallista.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR53. Hänelle on tärkeää, että kaikkia, myös niitä joita hän ei tunne, kohdellaan oikeudenmukaisesti.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR54. Hänelle on tärkeää tyytyä siihen, mitä hänellä on eikä pyytää lisää.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR55. Hänelle on tärkeää, että hänen ystävänsä ja perheensä voivat luottaa häneen täysin.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR56. Hänelle on tärkeää olla vapaa valitsemaan itse mitä tekee.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6
RR57. Hänelle on tärkeää hyväksyä ihmiset, vaikka olisi eri mieltä heidän kanssaan.			☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 6